

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Heli Tirkkonen

MUSIIKKI VARHAISKASVATTAJAN TYÖSSÄ

Tutkimus Vaasassa työskentelevien varhaiskasvatuksen opettajien
musiikin käytöstä sekä musiikkiosaamisesta

Sosiaaliala
2019

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Heli Tirkkonen
Opinnäytetyön nimi	Musiikki varhaiskasvattajan työssä. Tutkimus Vaasassa työskentelevien varhaiskasvatuksen opettajien musiikin käytöstä sekä musiikkiosaamisesta.
Vuosi	2019
Kieli	suomi
Sivumäärä	61 + 4 liitettä
Ohjaaja	Ahti Nyman

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää miten vaasalaisissa päiväkodeissa työskentelevät varhaiskasvatuksen opettajat käyttävät musiikkia ja musiikkipedagogiikkaa työssään sekä heidän näkemyksiään musiikkiosaamisen kehittämistä.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä kerrotaan lapsen musiikillisen kehityksen vaiheista. Lisäksi viitekehyksessä esitetään Varhaiskasvatussuunnitelman mukaiset kasvatustavoitteet, ja miten musiikkikasvatus huomioidaan tässä suunnitelmassa. Musiikilliset työtavat ovat keskeinen osa musiikkikasvatuksen toteuttamisessa ja ne tuodaan teoriaosuudessa esille varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Teoreettisessa osassa käsitellään myös musiikkipedagogista toimintaa varhaiskasvatuksen opettajan näkökulmasta sekä tuodaan esille musiikin osuutta varhaiskasvattajien eri koulutuksissa.

Määrällinen tutkimusaineisto kerättiin Vaasassa työskenteleviltä varhaiskasvatuksen opettajilta sähköisellä kyselylomakkeella. Vastauksia saatiin 39. Kerätty aineisto on analysoitu Excel taulukko-ohjelmaa käyttäen laskemalla. Tulokset on raportoitu sekä graafisesti että sanallisesti.

Tutkimuksen tuloksista selviää, että Vaasassa työskentelevät varhaiskasvatuksen opettajat käyttävät musiikkia työssään kohtalaisen monipuolisesti, vaikka osaaminen painottuu lauluun ja laulamiseen. Varhaiskasvatussuunnitelmassa kirjattujen musiikin pedagogisten osa-alueiden toteuttaminen oli tutkimuksen perusteella osalle opettajista haastavaa, silti opettajat käyttävät työssään useita musiikin osa-alueita. Ainoastaan soittaminen on musiikin osa-alueista se, joka on vähemmistön käytössä jokapäiväisessä varhaiskasvatustyössä. Varhaiskasvatuksen opettajien omana toiveena oli jatko-, tai lisäkoulutuksen painottuminen lauluun ja laulamiseen. Tutkimuksen perusteella voidaan kuitenkin suositella opettajien osaamisen kehittämistä soittamisen ja musiikin integroimisen osa-alueilla, jotta varhaiskasvatussuunnitelman mukainen musiikkipedagogiikka toteutuisi Vaasalaisissa päiväkodeissa entistä monipuolisemmin.

Avainsanat	musiikkikasvatus, musiikkipedagogiikka, varhaiskasvatus, musiikki, varhaiskasvatussuunnitelma
------------	---

ABSTRACT

Author	Heli Tirkkonen
Title	Music in the Work of an Early Childhood Educator. A Survey on the Use of Music and Musical Competence of Early Childhood Education Teachers in Vaasa.
Year	2019
Language	Finnish
Pages	61+ 4 Appendices
Name of Supervisor	Ahti Nyman

The purpose of this bachelor's thesis was to find out how early childhood education teachers use music and music pedagogy in their work in the day care centres in Vaasa and their views on developing their musical competences.

The theoretical part of this thesis covers the stages of a child's musical development. The theoretical part presents the educational goals of the Early Childhood Education Plan and how music education is taken into account in this plan. Musical ways of working have a central role in the practical implementation of music education. These working methods are presented in the theoretical part from the perspective of early childhood education. The theoretical part also covers music pedagogical activity from the perspective of an early childhood educator and music education as a part of early childhood education teacher's degree programme.

The quantitative research data was collected from early childhood education teachers in Vaasa using an electronic questionnaire. The number of responses was 39. The collected data was analysed by using Excel spreadsheet software. The results are reported both graphically and verbally.

The results of the study show that early childhood education teachers in Vaasa use music in their work in a fairly diverse way, even though their competence focuses on songs and singing. According to the study, the implementation of the pedagogical aspects of music documented in the Early Childhood Education Plan was challenging for some teachers, yet teachers use several areas of music in their work. It is only the instrumental music and playing with instruments that is used by a minority of the teachers in their daily work. Early childhood education teachers wished that more further education would be available related to singing and developing the skills. The study showed that music pedagogy according to Early Childhood Education Plan is better implemented in day care centres in Vaasa if teachers develop their skills in playing and integrating music in the daily work.

Keywords	Music education, music pedagogy, music, early childhood education, Early Childhood Education Plan
----------	---

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
2	MUSIIKKI VARHAISLAPSUUDESSA.....	9
	2.1 Musiikki ja varhaislapsuus.....	9
	2.2 Lapsen musiikillisen kehittymisen vaiheet.....	10
	2.3 Musiikki ja aivotutkimus.....	12
3	MUSIIKKI VARHAISKASVATUKSESSA.....	14
	3.1 Varhaiskasvatussuunnitelma.....	14
	3.2 Musiikilliset työtavat ja musiikin integrointi.....	16
	3.2.1 Laulaminen ja loruttelu.....	16
	3.2.2 Soittaminen.....	17
	3.2.3 Musiikin kuuntelu.....	18
	3.2.4 Musiikin mukaan liikkuminen.....	18
	3.2.5 Musiikin integroiminen muuhun toimintaan.....	19
	3.3 Musiikkipedagoginen toiminta varhaiskasvatuksen opettajan osaamisalueena.....	20
	3.4 Varhaiskasvatuksen opettajien musiikkipedagoginen substanssi koulutuksen valossa.....	22
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	24
	4.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimuskysymykset.....	24
	4.2 Kvantitatiivinen kyselytutkimus.....	25
	4.3 Aineiston hankinta.....	26
	4.4 Aineiston analysointi.....	29
	4.5 Tutkimuksen eettisyys ja validius.....	30
5	TUTKIMUSTULOKSET.....	32
	5.1 Vastaajien taustatiedot.....	32
	5.1.1 Koulutus.....	32
	5.1.2 Varhaiskasvatusalue, jolla vastaaja työskentelee.....	33

5.1.3	Työvuodet varhaiskasvatuksen opettajan työssä.....	34
5.2	Musiikin käyttö varhaiskasvatuksen opettajan työssä	34
5.2.1	Laulamisen ja soittamisen osa-alueet.....	35
5.2.2	Musiikin mukaan liikkumisen sekä musiikin kuuntelemisen osa- alueet	36
5.2.3	Musiikin integroimisen osa-alueet	37
5.3	Kokemus musiikillisten osa-alueiden toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa	39
5.4	Kokemus musiikkipedagogisten osa-alueiden toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa	41
5.5	Varhaiskasvatuksen opettajien näkemyksiä täydennys- ja jatkokoulutuksen aihealueiden tarpeellisuudesta	43
5.6	Taustamuuttujien vaikutus musiikin käyttöön ja musiikkipedagogiseen osaamiseen.....	45
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	49
6.1	Musiikin käyttö ja musiikkiosaaminen	49
6.2	Osaamisen kehittäminen	51
7	POHDINTA.....	53
7.1	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	53
7.2	Lähestymistavan ja menetelmien arviointi	54
7.3	Tulosten tarkastelu	56
7.4	Ehdotuksia jatkotutkimukselle.....	58
	LÄHTEET.....	59
	LIITTEET	62

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Laulamisen ja soittamisen osa-alueet (vastaajat).....	35
Kuvio 2. Liikkumisen ja musiikin kuuntelemisen osa-alueet (vastaajat).....	37
Kuvio 3. Musiikin integroimisen osa-alueet (vastaajat).....	38
Kuvio 4. Musiikki -osaaminen varhaiskasvatuksen opettajien kokemana (vastaajat).....	40
Kuvio 5. Musiikkipedagogiikan toteuttaminen varhaiskasvatuksen opettajien kokemana (vastaajat).....	42
Kuvio 6. Musiikin varhaiskasvatuksen täydennys- ja jatkokoulutustarpeet. (vastaajat).....	44
Kuvio 7. Musiikin osa-alueiden käyttö varhaiskasvatuksessa koulutuksen mukaan (keskiarvo).....	46
Kuvio 8. Musiikkipedagogiikan osa-alueiden toteuttaminen varhaiskasvatuksessa (keskiarvo).....	47
Taulukko 1. Musiikkikasvatus tai musiikki työmenetelmänä -opintojen laajuus varhaiskasvatuksen opettajan koulutuksessa.	22
Taulukko 2. Vastaajien taustamuuttujat, koulutus (n, %).....	32
Taulukko 3. Vastaajien taustamuuttujat, varhaiskasvatusalueet (n, %).....	33
Taulukko 4. Vastaajien taustamuuttujat, työkokemusvuodet (n, %).....	34

LIITELUETTELO

LIITE 1. Opintojaksokuvaukset oppilaitoksittain

LIITE 2. Sähköinen saatekirje

LIITE 3. Kyselylomake

LIITE 4. Vaasan kaupungin varhaiskasvatusalueet keväällä 2019

1 JOHDANTO

Musiikki on läsnä ympäristössämme; kotona, kaupassa, kampaajalla, elokuvissa, tietokonepeleissä, urheilutapahtumissa, ja joskus jopa korvamatona. Oma äänimaailmansa löytyy myös luonnosta, josta moni ihminen hakee hiljaisuutta.

Lapsen suhde musiikkiin alkaa jo vauvan ollessa äidin kohdussa. Musiikki, jota odottava äiti laulaa, soittaa tai kuuntelee, välittyy vauvalle, kun hänen aistitoimintonsa alkavat kehittyä. Vuosisatojen ajan ovat äidit lohduttaneet ja rauhoitelleet vauvaa sylissä keinuttamalla ja laulamalla. Pienen pojan äitinä olen kokenut kuinka laulaminen ja musiikki rauhoittavat pientä lasta. Olen esim. laulujen avulla tehnyt pelottavasta suihkussa käymisestä hauskan hetken ja saanut kiukuttelevan lapsen rauhoittumaan. Musiikki, erityisesti laulaminen, on oiva vuorovaikutuksen ja tunteiden säätelyn kanava.

Olen opiskellut varhaisiän musiikkikasvattajaksi ja työskennellyt pitkään musiikkileikkikoulunopettajana musiikkiopistossa. Oman työurani aikana olen kokenut useita hienoja vuorovaikutteisia hetkiä, joissa musiikki on ollut myötävaikuttamassa oppimista sekä tuottanut valtavan määrän iloa ja positiivisia, jopa voimaannuttavia yhteisöllisiä kokemuksia. Kokemukseni valossa voin todeta, että musiikki vaikuttaa ja on merkityksellistä.

Mielestäni varhaiskasvatuksen opettajan musiikkiosaamisella on suuri merkitys lasten kanssa työskennellessä. Taitava varhaiskasvattaja hyödyntää musiikkia ja musiikkikasvatusta päivittäin lasten kanssa työskennellessään eri tilanteissa sekä pedagogisesti suunnitellussa ympäristössä että spontaanisti.

Edellä mainittujen seikkojen johdosta kiinnostuin siitä, millaista musiikkiosaamista vaasalaisilla varhaiskasvatuksen opettajilla on? Miten he käyttävät musiikkia ja musiikkipedagogiikkaa työssään päiväkodissa? Miten musiikkipedagogista osaamista voitaisiin kasvattaa päiväkotiympäristössä? Onko siihen tarvetta? Tässä tutkimuksessa kysyn varhaiskasvatuksen ammattilaisilta heidän näkemyksiään musiikkipedagogisesta osaamisesta. Lisäksi kysyin heiltä millaista musiikkiosaamiseen liittyvää koulutusta he kokevat tarvitsevänsä.

2 MUSIIKKI VARHAISLAPSUUDESSA

Vastaanotamme kuulo- ja tuntoaistin välityksellä musiikkia, eritaajuisia värähtelyä, joka resonoi solutasolla koko kehossamme. Tunteet, ajattelu, muisti ja fysiikka ovat osa-alueita, joihin musiikki vaikuttaa. (Kivelä-Taskinen 2008, 51.)

Daniel Levitinin (2006) mukaan musiikki auttaa kehittyvän lapsen mieltä mukautumaan useisiin monimutkaisiin kognitiivisiin ja sosiaalisiin toimintoihin. Musiikki harjoittaa aivojamme niin, että ne ovat valmiit kielen oppimisen sekä sosiaalisen kanssakäymisen mukanaan tuomiin haasteisiin. (Levitin 2006, 257- 261).

2.1 Musiikki ja varhaislapsuus

Pieni lapsi havaitsee ja tulkitsee asioita voimakkaasti tunteiden ja tunnetilojen kautta. Tunteet värittävät ja vahvistavat muistia, usein eri tavalla kuin aikuinen havaintojensa pohjalta tulkitsee. Siksi tärkeimpänä edellytyksenä lapsen tasapainoiselle kehitymiselle voidaan pitää kasvamista tunteet emotionaalisesti hyväksyvässä ilmapiirissä, jossa lapsi kokee tulevansa rakastetuksi. Myös lapsen musiikillinen kehitys on voimakkaasti sidoksissa tunneilmapiiriin ja -ympäristöön, sillä musiikillinen toiminta ja sen prosessointi perustuu aina aiemmille kokemuksille ja niiden myötä kertyneille taidoille ja valmiuksille. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017, 64, 89.)

Lähes jokainen lapsi innostuu musiikista. Pieni vauva jähmettyy kuuntelemaan laulavaa äitiä. Vauva tarkkailee keskittyneesti aikuista hänen laulaessaan. Juuri seisomaan oppinut lapsi hytkyttelee itseään musiikin tahtiin. Pieni lapsi on musiikillisesti aktiivinen. Hän etsii ja tutkii omaa ja ympäröivää äänimaailmaa kiljahtelemalla, hyräilemällä, rytmisellä jokeltelulla sekä kolisuttamalla ja hakkaamalla tavaroita eri paikkoihin. (Huotilainen 2019, 228.)

Myöhemmin lapsen musiikillinen aktiivisuus esiintyy spontaanina laulamisenä, tanssimisenä sekä soittamisenä. Melodiat ja rytmit jäävät mieleen ja lapsi oppii laulun sanat helposti. Lapsi osaa toivoa tai valita musiikkia, jonka lopputulos on odotettu ja toivottu. Lapsi oppii kuulonvaraisen tarkkaavaisuuden taitoja. Nämä

taidot tulevat myöhemmin esimerkiksi koulussa suureen tarpeeseen. Kun lapsella on monipuolinen musiikillinen kasvuympäristö, oppii hän luonnostaan rikastamaan omaa kasvuprosessiaan musiikilla. Lapsi oppii, että musiikki on merkityksellistä ja siitä saa innostua. (Huotilainen 2019, 228-229.)

2.2 Lapsen musiikillisen kehittymisen vaiheet

Bruner esittää teoriassaan kolme lapsen ajattelun kehittymisen prosessia. Nämä vaiheet ovat toiminnallinen, ikoninen ja symbolisen ajattelun vaihe.

Toiminnallisen vaiheen aikana musiikki merkitsee vuorovaikutusta äänen ja kehon liikkeen välillä. Musiikki muuttuu kuulohavainnon kautta kehon liikkeeksi. Toiminnallisessa vaiheessa musiikin kokeminen ja siihen reagoiminen toiminnalla on askel musiikilliseen ajatteluun ja käsitteenmuodostukseen. Tämän vaiheen aikana lapsen suhde musiikkiin on vuorovaikutuksellinen. Tällöin aikuinen tukee lapsen kehitystä parhaiten käyttämällä musiikkia vuorovaikutussuhteiden sekä arjen hoitotilanteiden rikastamisessa. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017, 92.)

Ikonisen vaiheen aikana lapsi luo mielikuvia ja -maisemia musiikista. Lisäksi musiikkiin liittyvät ilmiöt alkavat olla lapselle merkityksellisiä. Musiikkiliikunnalla on tärkeä tehtävä ikonisen vaiheen oppimisessa, sillä lapsi muodostaa kuulemastaan musiikista sisäisiä visuaalisia, auditiivisia sekä kinesteettisiä kuvia. Näiden kuulokuvien mieleen palauttaminen mahdollistaa esim. samana toistuvan musiikin muistamisen. Yhdistämällä leikkiä ja esim. musiikkiliikuntaleikkejä musiikillisten havaintojen harjoitteluun, voidaan vahvistaa musiikillisten käsitteiden oppimista. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017, 93.)

Symbolisen ajattelun vaiheessa (esi- tai alkuopetusikäinen) lapsi kiinnostuu ja kykenee ymmärtämään musiikin symbolisia merkintöjä. Lapsi kykenee esimerkiksi soittamaan rytmisymboleista ja ymmärtää mm. käsitteen ja merkinnän yhteyden esim. *piano – forte (hiljainen – voimakas)*.

Lasten musiikillista ajattelua kehitetään kuvitteluleikkien avulla jo varhain ennen kouluikää. Symbolisen ajattelun vaiheessa musiikin merkintätapoihin liittyvät alkeiskäsitteet opitaan edelleen kokemuksellisesti ja toiminnallisesti liikkumisen,

leikin ja mielikuvien kautta. Täten lapsi saa kokemuksia myös oman toimintansa hallinnasta. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017, 93.)

Pirkko Paanasen (2009, 142) musiikillis-kognitiivisen kehityksen malli selittää musiikillisten toimintojen oppimisjärjestystä ja sitä missä järjestyksessä lapsella on kyky käyttää omassa toiminnassaan musiikin perusrakenteita. Tässä mallissa on kolme vaihetta. Paanasen (2009, 143) eri vaiheille esittämät ikähaarukat ovat keskimääräisiä.

Sensomotorisessa (4-18kk) vaiheessa vauva oppii liikkumaan musiikin mukana ja eriyttämään oman äänen tuotannon muusta toiminnastaan. Vauva oppii erottamaan ja kontrolloimaan rytmiä, äänenkorkeuksia ja äänenkestoja sekä muuntelemaan näitä. Vauva muuntelee ensin yhtä muuttujaa (esim. rytmi, melodia) kerrallaan ja aikajakson loppupuolella useampaa muuttujaa yhtä aikaa, saamalla aikaan tunnistettavia melodiakulkuja. Kun vauva alkaa yhdistelemään omalle kulttuurilleen tyypillisiä laulukuvioita, hän siirtyy jo seuraavaan eli relationaaliseen vaiheeseen. Relationaalisessa (1,5-5-v) vaiheessa lapsi kykenee toistamaan musiikillisiä kuvioita ja muuntelemaan niitä. Tämän myötä lapsi oppii hahmottamaan kaksinaavaisia suhteita musiikissa, kuten hidas-nopea, pitkä tai lyhyt kesto, tasainen tai muuttuva pulssi, melodian suunta ja liike sekä toistuva kuvio tai kuvion muunnos. Sävellajin ja rytmin hahmottaminen kehittyy ensin yhden musiikillisen fraasin ajan pysyvästä muutaman fraasin ajan kestävään sävellajiin ja tempoon, joka siis tarkoittaa esimerkiksi sitä, että relationaalisen vaiheen alkupuolella kun lapsi laulaa, niin sävellaji ja tempo tai molemmat saattavat vaihtua laulettuun säkeistön (tai koko laulun) aikana aina musiikillisen fraasin jälkeen. Kehitysvaiheen loppupuolella lapsi kykenee laulamaan koko kappaleen aluksi valitussa tai valitsemassaan sävellajissa ja tempossa. Dimensionaalissa (5-11-v) vaiheessa lapsi oppii hahmottamaan musiikin melodioiden taustalla kulkevaa tonaalista (harmonia) ja metristä (tempo, rytmikulut) hierarkiaa sekä hahmottamaan musiikin muotorakenteita. Dimensionaalisen vaiheen loppupuolella lapsi kykenee myös hallitsemaan ryhmitelyyn ja rytmin erivaiheisuutta (mm. synkoopit) sekä ymmärtämään tonaalista pysyvyyttä joustavasti (esim. improvisointi sointupohjalle). (Paananen 2009, 144–147.)

Lapsen tiedolliset ja taidolliset valmiudet muodostuvat ja kehittyvät yksilölliseen tahtiin. Tästä johtuen lapsen musiikillisesta kehitymisestä voidaan antaa vain yleisiä näkemyksiä. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017, 64.)

2.3 Musiikki ja aivotutkimus

Musiikki on ollut aivotutkimuksen hitti aihe 1990-luvun puolivälistä alkaen. Musiikin ja aivojen suhteesta on tehty tuhansia tutkimuksia. Silti tutkijat uskovat, että musiikin ja oppimisen välisistä kytköksistä on selvitetty vasta pieni osanen. (Huotilainen 2019, 224.)

Musiikki vaikuttaa aivoihin monella tavalla. Taustamusiikki on yhteydessä fysiologiseen säätelyyn. Se rauhoittaa, piristää tai inspiroi. Aktiivinen toiminta ja toimiminen musiikin parissa puolestaan kehittää aivomekanismeja, jotka liittyvät kuulojärjestelmän tarkkuuden ja tarkkaavaisuuden säätelyyn. (Huotilainen 2019, 145.)

Musiikin harrastamisen vaikutuksia aivojen toimintaan on tutkittu maailmalla ja Suomessa pitkään. Ryhmä tutkijoita pystyi osoittamaan, että musiikkiharrastuksen aloittaminen varhaislapsuudessa saa lapsen aivoissa aikaan uudelleenorganisointia. Kun soittoharrastuksen aloittamisesta oli kulunut 15 kuukautta, olivat testilapsien kuuloaivokuoren alueet laajentuneet ja motorisella aivokuorella olivat kasvaneet ne alueet, jotka osallistuvat hienomotoriseen säätelyyn ja oppimiseen. Lisäksi havaittiin, että aivokurkiainen vahvistuu. (Hyde, Lerch, Norton, Foregard, Winner, Evans & Schlaug 2009) Aivoissa siis tapahtuu musiikkiharrastuksen myötä muutoksia. Aivoalueiden laajeneminen ja toiminnan tehostuminen saavat aikaan musiikillisten taitojen kehittymistä ja musiikillista oppimista. Aivoissa ei kuitenkaan ole olemassa varsinaisia musiikkialueita, vaan kuuloalueiden ja motoristen alueiden laajeneva ja kehittyvä kapasiteetti ovat kaiken kuulemiseen ja hienomotoriseen toimintaan liittyvän suoriutumisen käytettävissä. (Huotilainen 2013, 102.)

Tanja Linnavalli (2018) on tutkinut lasten kielellisten taitojen kehittymistä. Linnavalli (2018) seurasi tutkimuksessaan 84:ä lasta kahden vuoden ajan Helsingin

seudun päiväkodeissa. Lapset osallistuivat päiväkotiaikana erikseen järjestettyyn opetukseen, tai he eivät osallistuneet opetukseen ollenkaan. Erikseen järjestetty opetus oli musiikkileikkikoulu- tai tanssiopetusta siihen koulutetun ammattilaisen johdolla 45 minuuttia viikossa.

Linnavallin (2018) tutkimuksessa selvisi, että musiikkileikkikouluopetukseen osallistuneet lapset saivat parempia tuloksia testeissä, joissa mitattiin sanavarastoa sekä kykyä tunnistaa äänneitä. Ammattilaisen antamaan säännölliseen tanssiopetukseen osallistuneet tai päiväkotipäivän aikana lastentarhanopettajien toteuttama musiikkikasvatus ei tämän tutkimuksen perusteella lisännyt lasten kielellisiä taitoja. Linnavalli oli yllättynyt siitä, että tanssinopetuksella ei ollut samankaltaisia vaikutuksia kuin musiikinopetuksella. Linnavalli (2018) pohtii artikkelissaan, että musiikkileikkikoulutunnilla lapsi osallistuu aktiivisemmin musiikin tuottamiseen kuin tanssitunnilla. Lisäksi musiikkileikkikoulussa esim. soittaminen kehosoitin tai rytmisoittimin tukee laulujen tekstin hahmottamista. Musisoinnin avulla analysoidaan ja pilkotaan sekä itse musiikkia että kielellisiä elementtejä. Tämä tutkimus osoittaa, että melko pieni määrä tarkoituksenmukaista musiikkikasvatusta ajallisesti lyhyen jakson aikana on lapsen kielellisen kehityksen kannalta merkittävää. (Linnavalli, T. 2018.)

3 MUSIIKKI VARHAISKASVATUKSESSA

1.9.2018 voimaan astuneessa varhaiskasvatuslaissa määritellään kymmenen varhaiskasvatuksen tavoitetta. Yhtenä tavoitteena on ”*Toteuttaa lapsen leikkiin, liikumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset*” (L.13.7.2018/540).

3.1 Varhaiskasvatussuunnitelma

Uusi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet astuu voimaan syksyllä 2019. Varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu tukemaan ja ohjaamaan varhaiskasvatuksen järjestämistä. Lisäksi suunnitelman funktiona on varhaiskasvatuksen laadukkuus ja yhdenvertaisuus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatusta järjestäviä tahoja oikeudellisesti velvoittava määräys. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) määritellään varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet seuraavasti:

”Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäise syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.”

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) todetaan, että pedagogiikka perustuu määriteltyyn arvoperustaan sekä käsitykseen oppimisesta, lapsesta ja lapsuudesta. Pedagogiikalla tarkoitetaan tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten oppimisen ja hyvinvoinnin toteutumiseksi. Laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutuminen edellyttää henkilöstöltä pedagogista asiantuntijuutta. Lisäksi henkilöstöllä tulee olla yhteinen ymmärrys ja yhtenäinen toimintakulttuuri, jotta varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukainen toiminta mahdollistuu.

Käytännön varhaiskasvatus toteutuu henkilöstön, lasten ja ympäristön vuorovaikutuksessa kasvatuksen, opetuksen ja hoidon symbioosina. Käsitteinä näitä kolme asiaa voidaan tarkastella erillisinä, mutta käytännössä ne nivoutuvat aina yhteen. Tällä tavoin mahdollistetaan kokonaisvaltainen lähestymistapa lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

Varhaiskasvatussuunnitelmassa musiikki on kirjattu osioon oppimisen alueet – ilmaisun monet muodot. Varhaiskasvatuksessa tuetaan tavoitteellisella toiminnalla lasten ilmaisun kehittymistä sekä tutustutetaan heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lapsille on luonteenomaista ilmaisun kokonaisvaltaisuus sekä ilmaisun tapojen luova yhdisteleminen. Ajattelun, vuorovaikutuksen ja oppimisen taidot kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä asioille ja ilmiöille harjoittamalla erilaisia ilmaisun taitoja. Ilmaisun eri muodot, musiikki ja kuvallinen ilmaisu sekä sanallinen ja kehollinen ilmaisu, tarjoavat lapsille keinoja kokea ja hahmottaa maailmaa heitä innostavalla ja puhuttelevalla tavalla. Ilmaisumuotoihin tutustuttaessa merkityksellistä on oppimisympäristöjen innostavuus, esteettisyys, saatavilla olevat monipuoliset materiaalit ja välineet sekä riittävä ohjaus. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

Uudessa Varhaiskasvatussuunnitelmassa (2018) esitetään selkeästi tavoitteet musiikin osalta. Suunnitelmassa on määritelty laaja-alaiset musiikin oppimisen tavoitteet. Tavoitteena on, että lapsi hahmottaa musiikkia; äänen kestoa, tasoa, sointiväriä ja voimaa. Lasten tulisi saada kokemuksia perussykkeestä, sanarytmistä ja kehoittimista. Työtapoina on suunnitelman mukaan laulaminen, loruttelu, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikin mukaan liikkuminen. Musiikin oppiminen tapahtuu leikin kautta, ja siten että vahvistetaan lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Suunnitelmassa todetaan myös, että lapset saavat kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä sekä musiikkiesitysten harjoitteluprosessista ja esiintymisestä. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan musiikkia ja musiikkikasvatusta tulisi toteuttaa myös arjen toiminnoissa sekä muuhun pedagogiikkaan integroiden. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

Vaasan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma noudattelee musiikkikasvatuksen osalta Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) esitettyjä tavoitteita musiikkikasvatuksen osalta. Suunnitelmassa (2017) painotetaan sitä, että oppiminen on vuorovaikutusta sekä kokonaisvaltainen prosessi. Oppimisympäristöjä suunniteltaessa on otettava huomioon oppimisen eri tyylit (visuaalinen, kinesteettinen, auditiivinen). Vaasan kaupungin varhaiskasvatuksessa tärkeimpinä toimintatapoina ovat leikki, luontokasvatus sekä liikunta eri muodoissaan. Vaasan kaupungin suunnitelmassa (2017) todetaan, että tavoitteena on kehittää kielirikasteista toimintaa varhaiskasvatuksessa. Nämä seikat tulee siis huomioida myös musiikkikasvatusta suunniteltaessa. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2017.)

3.2 Musiikilliset työtavat ja musiikin integrointi

Musiikillisia työtapoja varhaiskasvatuksessa, kuten Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) todetaan, ovat laulaminen ja loruttelu, soittaminen, musiikin kuuntelu ja musiikin mukaan liikkuminen.

3.2.1 Laulaminen ja loruttelu

Laulaminen on ihmiselle hyvin luontainen ilmaisun muoto. Laajassa tulkinnassa puhetta voidaan pitää yhtenä laulamisen muotona. Puheen ja laulun peruskivi on rytmistö. Sekä puheessa että laulussa toteutuu äänen voimakkuuden ja sävyn vaihtelut ja sävelkorkeuden ja tempon vaihtelut. Suomalaisessa kulttuurissa on vuoronlukulorujen lisäksi loruja ja rallatuksia mitä erilaisimpiin tilanteisiin. (Krokfors 2017, 144.)

Musiikkipedagogisessa toiminnassa laulut voidaan karkeasti jakaa kahteen kategoriaan: laulut, joita lapset laulavat, tai on tarkoitus, että oppivat laulamaan sekä laulut, joita lauletaan lapsille. Lauluja opetellaan muun muassa jäljittelyn, mallioppimisen sekä kaikulaulun keinoin ja sanarytmien avulla. Laulun oppimista voidaan täydentää visuaalisin apukeinoin. Lasten kanssa laulettaessa ja loruteltaessa on kiinnitettävä huomiota laulun ja lorun aihepiiriin. Lauluja valittaessa on myös huomioitava se seikka, että lapsen ääniala on yleensä aikuisen äänialaa korkeampi. Mikäli aikuinen laulaa laulun oman puheäänensä korkeudelta, ei lapsi

useinkaan kykene laulamaan aikuisen kanssa samassa sävellajissa. Lisäksi on huomioitava, että alle kouluikäisen lasten ääntä muodostavien lihasten hienomoto-riikka ei riitä nopeatempoiseen paljon sanoja sisältävään laulamiseen. Lasten kanssa laulettavien laulujen valintaan pätee ohje; mitä nuorempi laulaja, sitä vähemmän sanoja ja mitä nuorempi laulaja sitä hitaammassa tempossa. Opettajan on myös syytä muistaa, että kaikki lapset eivät halua tai uskalla laulaa. Tällöin loruilu saattaa rohkaista lasta oman äänen käyttöön. (Krokmors 2017, 144, 155-160.)

3.2.2 Soittaminen

Äänet täyttävät lapsen elämän kohdusta alkaen. Kodin sekä kasvu ympäristön äänet ympäröivät lasta jatkuvasti. Kun lapsi saa käteensä jotain, esim. lelun, lusikan, kepin, pallon, kengän jne., hän kokeilee millainen ääni siitä lähtee ravistamalla, koputtamalla, heittämällä, rapsuttamalla jne. Soittamisen lähtökohtana voidaankin pitää kokeilua ja kuuntelua sekä ääniin reagoimista liikkein. (Seppänen, Lindberg-Piironen & Tarvonen 2017a, 213.)

Aikuinen, varhaiskasvatuksessa pedagogi, johdattelee lasta soittamiseen kokeilun ja imitaation kautta. Soittamisen tavoitteena on kasvattaa lapsen musiikillisia valmiuksia ja musiikin hahmottamista (melodia, rytmi, harmonia, muoto, dynamiikka, sointiväri). Musisoinnin keskiössä on pienen soittajan kehollisuus. Oman kehon hallinta sekä kehosoitinrytmit valmistavat lasta soittimilla toteutettaviin soitotehtäviin. Kehosoitinrytmejä harjoitetaan mm. yhdistämällä tömistys, taputus, suhistus ym. loruun tai lauluun. Soittaminen harjaannuttaa hieno- ja karkeamototriikkaa sekä koordinaatiokykyä. Lauluja tai instrumenttimusiikkia pilkotaan osiin, jotta perussykkeen, sanarytmin, rytmikuvioiden, ostinatojen (muutaman tahdin mittainen rytmien tai melodinen kuvio, joka toistuu läpi musiikkikappaleen tai sen osan) ja melodioiden soittaminen mahdollistuu. Näitä asioita voi harjoittaa mm. musiikkileikkien, soivien satujen, äänipartituurien sekä rytmiharjoitteiden avulla. Yksi soittamisen keskeisimmistä tavoitteista on musiikin yhdessä kokeminen. Myönteinen ilmapiiri, yhdessä tekeminen ja oppimisen ilo rohkaisevat lasta soittamaan sekä toimimaan ryhmässä. (Seppänen, ym. 2017a, 213, 218-224.)

3.2.3 Musiikin kuuntelu

Kuunteleminen on eri asia kuin kuuleminen. Kuunteleminen edellyttää kuuntelijan aktiivista toimintaa, kuten keskittymistä kuunteluun sekä havaintojen ja valintojen tekemistä. Maailma on jatkuvasti ääniä pullollaan, joten aktiivisen, keskittyneen kuuntelemisen taidon oppiminen on erittäin tärkeää. Jatkuvan äänitulvan vuoksi myös hiljaisuus on tärkeää, sillä hiljaisuudessa aivot lepäävät, eivätkä yritä prosessoida kuuloaistin kautta tullutta informaatiota. Pienten lasten kohdalla tämä seikka korostuu, sillä kuuntelemisen taito on oppimisen perusedellytys. Kun aikuinen keskittyy kuuntelemaan lasta, saa lapsi kokemuksia kuulluksi tulemisesta. Tämä on lähtökohta vastavuoroisesti kuuntelemisen taidon ja vuorovaikutustaitojen oppimiselle. (Lindberg-Piironen & Alho 2017, 179-180.)

Myös aivotutkimuksissa on osoitettu, että musiikin kuuntelulla on positiivisia yhteyksiä sekä oppimiskykyyn että hyvinvointiin. Musiikilla on myös todettu olevan liikuntaa edistävä vaikutus. (Lindberg-Piironen & Alho 2017, 180.)

Oppiakseen kuuntelemaan on pienelle lapselle opetettava mitä kuunteleminen tarkoittaa. Satujen, lorujen ja laulujen kuuntelutilanteet tulisi järjestää varhaiskasvatuksessa niin, että tunnelma ryhmässä on vastaanottavainen ja aiheeseen on viritäytytty. Pyritään poistamaan tilanteesta mahdolliset ylimääräiset ärsykkeet ja häiriötekijät, jotta jokaisella kuulijalla olisi oma kuuntelurauha. Elävä kerronta, vivahteikas musisointi, aiheen korostaminen kuvin ja lasten aktivointi esim. laulun säkeistöjen tai tarinan välissä ohjaa tarkkaavaisuuden suuntaamista. Kuunteluhetken pituus tulee mitoittaa siten, että tilanne on miellyttävä kaikille osapuolille ja seuraavaa kertaa jäädään odottamaan myönteisellä asenteella. (Lindberg-Piironen & Alho 2017, 184-185.)

3.2.4 Musiikin mukaan liikkuminen

Lapsi liikkuu luonnostaan musiikin mukaan. Liikkuessaan musiikin mukaan, pieni lapsi harjoittaa huomaamattaan hieno- ja karkeamotorisia taitoja, sekä kehon tuntemusta ja -hallintaa. Musiikkiliikunnalla tarkoitetaan musiikkiin yhdistettyä liikettä. Pedagogisesti hyvin suunniteltu musiikkiliikuntatoiminta on kokonaisval-

taista kokemuksellista kehon kautta oppimista. Aktiivisen kuuntelun ja liikkumisen kautta pyritään hahmottamaan musiikin elementtejä, kuten äänen kestoja, musiikin muotoa, melodian kulkua ja sävelkorkeutta, dynamiikan vaihteluita, rytmiä ja tempon vaihteluita. Musiikin mukaan voidaan liikkua kävellen, juosten, hyppien, ryömien, tömistäen jne. edellä mainittuja liikkumisen muotoja voidaan toteuttaa eri tempoissa. Liikkeen avulla voidaan hahmottaa perussykettä esim. tömistämällä tai kävelemällä laulun perussykkeen tahdissa. Musiikin muotoja ilmennetään liikkeen avulla esim. liikkumalla A ja B –osien aikana erilaisilla tavoilla. Lisäksi musiikkiliikunta mahdollistaa improvisoinnin lapsilähtöisesti. Yksi tärkeimmistä musiikkiliikunnan tavoitteista on musiikin ilon ja yhteisöllisyyden kokeminen. Tähän liittyy sovittujen sääntöjen ymmärtäminen ja omaksuminen sekä muistin harjoittaminen, minäkuvan vahvistaminen ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen. (Seppänen, Lindberg-Piironen & Tarvonen 2017b, 273-276.)

3.2.5 Musiikin integroiminen muuhun toimintaan

Yleisellä tasolla integroimisella tarkoitetaan jonkin asian liittämistä johonkin toiseen asiaan. Kun integroimista tarkastellaan opettamisen ja didaktiikan kautta, tarkoitetaan sillä opetussuunnitelmien, sisältöjen ja opetusmenetelmien yhdistämistä. (Ruokonen 2017, 307-308.)

Ruokonen (2017) esittelee neljä musiikin integroinnin tasoa varhaiskasvatuksessa. Ensimmäisellä tasolla on kysymys musiikin liittamisestä arjen hoitotilanteisiin, mikä tarkoittaa esimerkiksi ruokailu-, pukeutumis- tai rauhoittumislauluja, laulamista ja loruttelua leikissä tai peleissä sekä kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Toisella integroinnin tasolla kasvattaja ohjaa ja rohkaisee lasta yhä monipuolisempaan musiikilliseen ilmaisuun ja toimintaan lapsilähtöisesti. Kolmannella tasolla varhaiskasvattaja integroi musiikkia johonkin toiseen toimintaan, esimerkiksi kuvataiteisiin, matematiikkaan tai liikuntaan, pedagogisesti tavoitteellisella tavalla. Neljäs integraation taso tarkoittaa laaja-alaista varhaiskasvatussuunnitelmaa, jossa integraatio ja kokonaisvaltainen oppimaan oppiminen on sisäänkirjoitettu eheytetty kokonaisuus ja eri taiteen ja tieteen lajit ovat jatkuvassa symbioosissa keskenään. (Ruokonen 2017, 309–311.)

3.3 Musiikkipedagoginen toiminta varhaiskasvatuksen opettajan osaamisalueena

Musiikin opettamisen tavoitteet ja työtavat on määritelty varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Tämän työtä ohjaavan ja suunnittelun tueksi laaditun määräyksen tai asiakirjan lisäksi lastentarhanopettajan tapaan toteuttaa musiikkipedagogiikkaa vaikuttaa hänen ihmis-, oppimis- ja musiikkikäsityksensä sekä arvot ja lastentarhanopettajan oma suhde musiikkiin. Opettajan oma musiikkisuhde on yksi merkittävimmistä asioista, kun tarkastellaan musiikinopetusta tai musiikkikasvatusta. (Marjanen 2009, 386.) Toteuttaakseen varhaiskasvatussuunnitelman mukaista musiikkikasvatusta, varhaiskasvatuksen opettajalla tulee olla tietoa sekä lapsen kehitysvaiheista että lapsen musiikillisen kehityksen pääpiirteistä (Marjanen 2009, 386-387).

Jokainen varhaiskasvatuksen opettaja rakentaa oman pedagogisen ajattelunsa sekä varhaiskasvatussuunnitelmassa olevien tavoitteiden pohjalta suunnitelman toteuttamastaan musiikkikasvatuksesta. Suunnitellessaan musiikkikasvatusta lapsiryhmälle, jonka parissa opettaja työskentelee, hän oman pedagogisen ajattelutapansa pohjalta soveltaa yhtä musiikkipedagogista lähestymistapaa tai yhdistelee useita musiikkipedagogisia lähestymistapoja erilaisiin sisältöihin ja työtapoihin lasten kanssa toimiessaan. (Lindberg-Piiroinen, Ruokonen & Pantsu 2017, 340.)

Musiikkikasvatuksessa on aina työvälineenä musisointi. Ilman omaa lapsia osallistavaa tekemistä ei voida puhua musiikkikasvatuksesta. Musiikkia ja musiikillista ilmaisua sisäistää ja oppii musisoimalla. (Lindberg-Piiroinen, Ruokonen & Pantsu 2017, 343.) Varhaiskasvatuksen opettajalla on pedagoginen vastuu musiikkikasvatuksen suunnittelusta. Musiikkitoiminnan suunnittelu helpottaa myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) vaaditun arvioinnin toteuttamista. Huolellisen suunnittelun kautta on myös helpompi hahmottaa toimintaan tarvittavan oheismateriaalin sekä välineiden mahdollista hankkimista. (Lindberg-Piiroinen, Ruokonen & Pantsu 2017, 358.)

Mia Lundell (2018) on tehnyt maisterin tutkielman aiheesta; Musiikilliset valmiudet ja musiikin käyttö varhaiskasvattajan työssä. Lundellin (2018) tutkielman pe-

rusteella voidaan todeta, että varhaiskasvattajat Helsingissä käyttävät musiikkia työssään päivittäin. Musiikin käyttö painottuu tutkielman mukaan niihin osa-alueisiin, jotka vastaajat kokivat itselleen helpoksi tai mieluisaksi. Nämä osa-alueet ovat laulaminen lasten kuullen, lasten laulattaminen ja laululeikkien ohjaaminen sekä kehosoittimien käyttäminen ja tanssittaminen. Varhaiskasvattajat käyttivät vähiten niitä musiikin osa-alueita, jotka vaativat pitkäjänteistä harjoittelusta ja taidon ylläpitämistä. Näitä olivat tutkimuksen mukaan laulujen ja musiikkiliikunnan säestäminen pianolla tai kitaralla. Varhaiskasvattajat kokivat merkittäväksi musiikkikasvatustyössä myönteisen ja hyväksyvän ilmapiirin luomisen. (Lundell. 2018, 59-60.)

Tutkielman johtopäätöksissä todetaan, että lastentarhanopettajien musiikkipedagoginen osaaminen on hyvin kirjavaa. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että helsinkiläisissä päiväkodeissa on paljon musiikkitoimintaa, mutta musiikin oppimisen näkökulmasta musiikkikasvatus on pinnallista ja osa musiikin osa-alueista jää kokonaan hyödyntämättä. (Lundell. 2018, 59-61.)

Johanna Stillin (2011) väitöskirjassa *Musikalisk lärandemiljö. Planerade musikaktiviteter med småbarn i daghem*, on tavoitteena selvittää suunniteltujen musiikki-tuokioiden sisältöä 11 kuukautta-3-vuotta vanhojen lasten päiväkotiosastolla. Musiikkituokioita tarkastellaan lastenlaulujen tekstien, melodioiden, musiikin peruselementtien ja soittimien käytön näkökulmasta.

Tutkimus osoittaa, että lastentarhanopettajat suunnittelevat ja toteuttavat tuokioita paljolti laulujen tekstiä ajatellen. Tuokioiden olivat myös tiukasti strukturoituja ja tilaa vapaalle lapsilähtöiselle luovalle musisoinnille ei tämän tutkimuksen mukaan juurikaan ollut. (Still. 2011, 295-301.) Lastentarhanopettajat musisoivat päivittäin lasten kanssa. He pitivät musiikkia ja musisoimista tärkeänä ja osaavat luoda musiikillisia oppimisympäristöjä. Still huomautti, että varhaiskasvattajia tulisi informoida lapsen musiikillisesta kehityksestä ja sen tärkeydestä. Lisäksi lastentarhanopettajien tulisi laajentaa omaa musiikillista osaamistaan, jotta he voisivat tuokioidensa keskittyä myös musiikkipedagogisiin päämääriin. (Still. 2011, 302.)

3.4 Varhaiskasvatuksen opettajien musiikkipedagoginen substanssi koulutuksen valossa

Varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin voi tällä hetkellä valmistua yliopistosta (kasvatustieteen kandidaatti) tai ammattikorkeakoulusta (sosionomi). Opetussuunnitelmien opintojaksokuvausten perusteella voidaan todentaa se, millaiset valmiudet varhaiskasvatuksen opettajan, aikaisemmin lastentarhanopettajan, koulutus antaa musiikkikasvatukseen päiväkodissa.

Oheisessa taulukossa on esitetty kuuden yliopiston sekä kuuden ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmaan kuuluva varhaisiän musiikkikasvatuksen laajuus sekä opintojaksojen nimet. Linkit opintojaksokuvauksiin löytyvät liitteestä 1. (Liite 1.)

Taulukko 1. Musiikkikasvatus tai musiikki työmenetelmänä -opintojen laajuus varhaiskasvatuksen opettajan koulutuksessa.

Yliopisto	Pakolliset opinnot ja niiden laajuus	Ammattikorkeakoulu	Pakolliset opinnot ja niiden laajuus
Helsingin yliopisto	Musiikkipedagogiikka 5 op	Jyväskylän ammattikorkeakoulu	ei opintoja
Itä-Suomen yliopisto	Musiikkikasvatuksen perusteet 5 op	Metropolia ammattikorkeakoulu	Luovat menetelmät 5op Pedagoginen toiminta varhaiskasvatuksessa 10 op
Jyväskylän yliopisto	Musiikkikasvatus 4 op Taide- ja taitoaineiden integrointi 4op	Savonia-ammattikorkeakoulu	Varhainen oppiminen ja ohjaus 5op
Oulun yliopisto	Taiteen pedagogiikka 5 op Musiikki-, sanataide, ja draamakasvatus 5 op Musiikki- ja liikuntakasvatus 5 op	Seinäjoen ammattikorkeakoulu	ei opintoja
Tampereen yliopisto	Musiikkikasvatus 5 op	Tampereen ammattikorkeakoulu	Luovat ja toiminnalliset asiakastyömenetelmät I 4 op Luovat ja toiminnalliset asiakastyömenetelmät II 3op
Turun yliopisto	Musiikkikasvatus 4 op	Vaasan ammattikorkeakoulu	Luovat menetelmät I 2 op Luovat menetelmät II 5 op

Lastentarhanopettajan koulutukseen sisältyy hyvin eri laajuisia ja sisältöisiä opintojaksoja varhaisiän musiikkikasvatuksesta. Opintojaksokuvausten perusteella kaikissa yliopistoissa on pakollisia kursseja musiikkikasvatuksesta. Laajin pakollinen opintokokonaisuus musiikkikasvatuksesta on Oulun yliopistossa, yhteensä 15 op. Suppein pakollinen opintokokonaisuus on Turun yliopistossa 4 op.

Ammattikorkeakoulujen kursseissa musiikkiosaaminen on yksi palanen kurssin kokonaisuudesta, joten taulukossa mainittu opintopistemäärä ei suoraan vastaa musiikkiosaamisen kasvattamiseen saatavaa koulutusta. Ammattikorkeakoulujen opintojaksokuvauksissa ei ole määritelty musiikin osuutta kurssien laajuudesta, siksi taulukossa näkyy kurssin kokonaislaajuus.

Yliopistojen varhaiskasvatuksen opettajan koulutuksessa musiikki osa-alueena on otettu mukaan erillisinä opintokokonaisuuksina. Ammattikorkeakoulujen sosionomi –koulutuksessa, joka tähtää varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyteen, musiikki osa-alueena on sisällytetty muuhun opintokokonaisuuteen, taulukon ammattikorkeakouluissa joko Luovat menetelmät –opintojaksoihin tai Pedagogiikka varhaiskasvatuksessa ja Varhainen oppiminen ja ohjaus –opintojaksoihin. Jyväskylän ja Seinäjoen ammattikorkeakoulujen opintojaksokuvauksissa ei ollut mainintaa musiikista, mutta tämä ei varmuudella tarkoita sitä, etteikö opintoja kyseiseltä osa-alueelta olisi lainkaan.

Kaikissa varhaiskasvatuksen opettajia kouluttavissa oppilaitoksissa on opiskelijalla mahdollisuus opiskella musiikkikasvatusta vapaavalintaisina opintoina.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää miten Vaasan päiväkodeissa työskentelevät varhaiskasvatuksen opettajat käyttävät musiikkia ja musiikkipedagogiikka työssään. Lisäksi tutkimuksessa kysyttiin heidän näkemyksiään musiikkiosaamisen kehittamisestä.

4.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimuskysymykset

Tutkimus on osa Vaasan ammattikorkeakoulun sosiaalialan ammattikorkeakoulututkintoa. Lähtökohtana opinnäytetyölle oli tutkijan henkilökohtainen kiinnostus musiikkikasvatuksen toteutumiseen varhaiskasvattajien työssä sekä Vaasan kaupungin varhaiskasvatuksen kehittämispäällikön pyyntö Vaasassa työskentelevien varhaiskasvatuksen opettajien tämän hetkisen musiikkiosaamisen kartoittamisesta.

Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa, millaista musiikillista taitoa, tietoa ja osaamista varhaiskasvatuksen opettajat kokevat omaavansa sekä mitä musiikin ja musiikkipedagogiikan osa-aluetta tai osa-alueita he haluaisivat kehittää lisäkoulutuksella. Tämän tutkimuksen avulla haluttiin myös selvittää onko aikaisemmalla koulutuksella tai työvuosien määrällä vaikutusta musiikkiosaamiseen ja onko osaaminen mahdollisesti kasaantunut jollekin kaupungin varhaiskasvatusalueelle. Tutkimus on määrällinen tutkimus, jossa on laadullisia piirteitä. Aineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla.

Tutkimuskysymykset muodostuivat seuraaviksi:

Päätutkimuskysymyksenä:

Miten Vaasassa toimivat varhaiskasvatuksen opettajat käyttävät musiikkia työssään?

Alatutkimuskysymyksenä:

Millaista musiikillista osaamista Vaasassa toimivat varhaiskasvatuksen opettajat kokevat tarvitsevänsä työssään?

4.2 Kvantitatiivinen kyselytutkimus

Tutkimuksen jaotteluun yksiselitteisesti laadulliseen tai määrälliseen on hankalaa ja jopa mahdotontakin. Ihmistutkimus on aikaisempaan tutkimukseen ja tutkijan ajatteluun nojaavaa teoretisointia sekä mittaustulosten tai tekstiaineiston tai molempien empiiristä analyysiä. (Töttö 2004, 9-11.)

Kun kysytään ”miten paljon” on tutkimusote yleensä määrällinen ja kysymyksen ”millainen” tutkimusote on useimmiten laadullinen. Määrällinen ja laadullinen tutkimus eivät sulje pois toisiaan, vaan tutkimuksissa on usein piirteitä molemmista ja parhaassa tapauksessa ne täydentävät toisiaan. Laadullista aineistoa voidaan luokitella määrällisesti analysoitavaan muotoon esimerkiksi ilmauksien laskennan avulla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 135. Kananen 2011, 18.)

Kvantitatiivinen tutkimus on tekijöiden eli muuttujien mittaamista, muuttujien suhteiden välisten vuorovaikutusten laskemista ja niiden esiintymisen määrällistä laskemista. Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää määrällistä tietoa, eli lukuja, sillä tutkimuksen avulla pyritään asioiden ja ilmiöiden yleistämiseen. Määrällinen tutkimus edellyttää tutkittavan asian tai ilmiön tuntemista, sillä jos tutkija ei tiedä mitä mitataan, muodostuu tutkimuksen tekeminen mahdottomaksi. (Kananen 2011, 17-19.)

Poikittaistutkimus tarkoittaa sitä, että aineisto kerätään yhdellä mittauskerralla useilta vastaajilta. Mikäli tutkijan kysymykset liittyvät joidenkin asioiden tai ilmiöiden esiintyvyyteen, kuten tässä tutkimuksessa varhaiskasvatuksen opettajien musiikin käyttöön ja musiikkikasvatuksen työtapoihin päiväkotiympäristössä, sopii poikittaistutkimus asian tutkimiseen. Poikittaistutkimuksen analyysillä voidaan kuvailla eri ilmiöitä, mutta ei syy-seuraus -suhteita. (Vastamäki 2010, 128.)

Määrällisessä tutkimuksen yleisin tiedonkeruumenetelmä on kyselylomake. Kysely- eli survey-tutkimuksella tarkoitetaan sellaista kyselyn, haastattelun tai havainnoinnin muotoa, jossa aineistoa kerätään standardoidusti. Tutkimuksen standardoinnilla tarkoitetaan sitä, että jos halutaan selvittää esim. millainen koulutus vastaajilla on, sitä kysytään kaikilta vastaajilta täsmälleen samalla tavalla (Hirsjärvi,

ym. 2009, 193). Tietystä ihmisjoukosta poimitaan otos yksilöitä, joilta kerätään aineisto. Aineisto kerätään jokaiselta yksilöltä strukturoidussa muodossa. Tavannomaisin tapa on käyttää kyselylomaketta. Kerätyn aineiston avulla pyritään kuvailemaan, vertailemaan tai selittämään ilmiötä. (Hirsjärvi, ym. 2009, 134)

Kyselylomakkeen kysymysten tulee olla yleiskieltä, yksiselitteisiä ja jokaisen vastaajan täytyy ymmärtää kysymys samalla tavalla. Lisäksi tutkijan on varmistuttava siitä, että kysymyksiin vastaavilla henkilöillä on kysymysten edellyttämä tieto. (Kananen 2011, 12, 30.)

Valitsin tiedonkeruumenetelmäksi määrällisen kyselylomaketutkimuksen, sillä halusin osoittaa kyselyn kaikille Vaasassa työskenteleville varhaiskasvatuksen opettajille. Kyselytutkimuksen etuna pidetään yleensä sitä, että sen avulla on kerättävissä laaja tutkimusaineisto. Sähköisen kyselyn avulla voidaan helposti tavoittaa suurikin joukko kohdehenkilöitä. Lomakkeen huolellinen suunnittelu tähtää siihen, että se on nopeasti muutettavissa analysoitavaan muotoon. Lomakkeella kerättävän tiedon käsittelyyn on olemassa tilastolliset analyysimenetelmät, kuten esim. excel ja spss, joiden avulla kerätty aineisto voidaan analysoida ja raportoida. (Hirsjärvi, ym. 2009, 195.)

4.3 Aineiston hankinta

Tarkoitukseni oli kerätä kattava tutkimusaineisto Vaasassa työskentelevien varhaiskasvatuksen opettajien käsityksistä omasta musiikillisesta osaamisestaan, musiikin käyttämisestä työssään sekä, mahdollisista musiikillisista täydennyskoulutustarpeistaan.

Määrällisen tutkimuksen aineistoa kerätessä tulee ensin määritellä tutkimuksen kohdeperusjoukko, eli keneltä tutkittavaa tietoa tulisi kerätä. (Kananen 2011, 66.)

Koska opinnäytetyöni käsittelee varhaiskasvatuksen opettajien musiikin käyttöä päiväkotiympäristössä, määrittelin tutkimuksen perusjoukoksi varhaiskasvatuksen opettajat. Kyselytutkimuksen kohderyhmäksi valittiin kokonaisotantana (n=201) Vaasan kaupungin suomenkielisissä päiväkodeissa työskentelevät varhaiskasvatuksen opettajat. Kyselyn ulkopuolelle rajattiin lähihoitajat, lastenhoitajat ja avus-

tajat, sillä edellä mainittujen työntekijöiden koulutus eroaa merkittävästi varhaiskasvatuksen opettajan koulutuksesta ja heidän työnkuvaansa ei kuulu pedagogisen toiminnan suunnittelu päiväkodissa. Kyselyn ulkopuolelle rajattiin myös varhaiskasvatuksen erityisopettajat, sillä heidän työnkuvansa eroaa myös merkittävästi varhaiskasvatuksen opettajan työnkuvasta. Kyselyä ei myöskään osoitettu päiväkodin johtajille, sillä he eivät työskentele päivittäin lapsiryhmässä.

Mia Lundell (2018) toteutti maisterin tutkielmansa Musiikilliset valmiudet ja musiikin käyttö varhaiskasvattajan työssä strukturoidun kyselylomakkeen avulla. Lundellin (2018) mukaan hänen tutkimustaan vastaavaa aineistoa tai käyttökelpoista mittaria ei ollut olemassa tai ei löytynyt, joten hän kehitti itse kyselylomakkeen omaa tutkielmaansa varten. Lundell on jakanut kyselyn teeman osateemoihin, kuten musiikin käyttäminen työssä tai varhaiskasvatuksen ammattilaisten toivotat jatkokoulutustarpeet ja laatinut tarkat kysymykset lomakkeeseen ja niihin vastausvaihtoehdot. (Lundell 2018, 29.)

Kyselylomakkeessa yksi kysymys mittaa vain yhtä asiaa. Kun useampi kysymys yhdistetään, saadaan mittari, jonka avulla voidaan tutkia kokonaisuuksia ja toisiinsa liittyviä asioita. (Lundell 2018.) Tämän opinnäytetyön kyselylomake on muokattu Mia Lundellin (2018) kyselylomaketta hyödyntäen seuraavasti: Lomakkeen (Liite3) kysymys yksi on sama kuin Lundellin kyselylomakkeen ensimmäinen kysymys. Vastausvaihtoehdot on muokattu Lundellin lomakkeeseen verrattuna niin, että ne on jaoteltu kolmeen osaan, jotka ovat a) laulaminen ja soittaminen b) musiikin mukaan liikkuminen ja musiikin kuuntelu sekä c) musiikin integroiminen muuhun toimintaan. Kohtaan c) musiikin integroiminen muuhun toimintaan olen tehnyt vastausvaihtoehdot itse. Ainoastaan toinen vastausvaihtoehto kohdassa c) esiintyy Lundellin (2018) kyselylomakkeessa. Lisäksi tämän tutkimuksen vastausvaihtoehdoissa olen selittänyt termejä; kehosoitimet, perkussioitimet ja kertonut mitä tarkoitan musiikin kuunteluttamisella.

Lomakkeen kysymys kaksi vastaa Lundellin (2018) lomakkeen kysymystä kaksi muilta osin, paitsi että tämän tutkimuksen lomakkeessa kohdat 5 ja 6 (Lundell 2018) on yhdistetty yhdeksi vastausvaihtoehdoksi.

Tämän tutkimuksen kyselylomakkeen kolmannen kysymyksen sekä vastausvaihtoehdot olen määrittänyt itse Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) esitettyjen musiikkikasvatusta koskevien vaatimusten perusteella. Tämä kysymys mittaa musiikkipedagogista osaamista ja on tutkimuskysymyksen kannalta oleellinen.

Kyselylomakkeen neljäs kysymys on sama kuin Lundellin (2018) lomakkeen viides kysymys. Vastausvaihtoehdoista 1, 2, 3, 6, 7, 10 ja 11 ovat samoja kuin Lundellin (2018) ja vaihtoehdot 4, 5, 8, ja 9 ovat minun laatimiani. Tällä tavoin pyrin luomaan mittarin, joka tuottaa tutkimuskysymysteni kannalta oleellista tietoa.

Kyselylomakkeen kysymykset ovat mittareita, joiden avulla pyritään selvittämään tutkimuskohteena olevaa ilmiötä (Kananen 2011, 21). Kyselylomakkeen vastaukset on kaikki asetettava mitta-asteikoille. Mitta-asteikko määrittyy yksittäisen kysymyksen muodon perusteella. Tämä vaikuttaa aineiston analysointiin. (Valli 2010, 117.)

Tässä lomakkeessa käytettyjä mitta-asteikkoja ovat laatueroasteikko, järjestysasteikko ja välimatka-asteikko. Laatueroasteikolla tarkoitetaan sitä, että laatuerojen perusteella muuttujat voidaan jakaa luokkiin eli erottaa toisistaan niin, että kukin muuttujan arvo kuuluu tarkalleen yhteen joukkoon eli luokkaan. Tässä kyselyssä laatueroasteikkoa on käytetty taustakysymyksissä kysyttäessä koulutusta ja työskentelyaluetta sekä varsinaisessa kysymyksissä 1a, 1b, ja 1c. Laatuero- eli nominaaliasteikon muuttujat voidaan siis luokitella, mutta niitä ei voida asettaa minäänlaiseen järjestykseen. (Kananen 2011, 61.)

Järjestys- eli ordinaaliasteikon havaintoyksikön ominaisuudet voidaan asettaa järjestykseen kuten suuruusjärjestykseen, paremmuusjärjestykseen, aakkosjärjestykseen. Mittauksen tuloksena saadut arvot ilmaisevat järjestyksen, mutta eivät määriä tai suhteita. Tästä esimerkkinä Likertin asteikko. Järjestysasteikkoa on tässä lomakkeessa käytetty kysymyksissä 2, 3, ja 4. (Kananen 2011, 61.) Likertasteikko on yleisimmin käytetty asenne- ja mielipideasteikko. Lähtökohtaisesti Likertasteikolla on pariton määrä vastausvaihtoehtoja. Täten pyritään varmistamaan se, että vastaajalla on mahdollisuus myös olla ottamatta kantaa. Likertin asteikon

heikkous on, että kaikki ihmiset eivät välttämättä halua ottaa kantaa asioihin. Toinen heikkous on siinä, että usein vastaajat eivät käytä asteikon ääripäitä ja käyttävät vaihtoehtoja ”melko vaativa” tai ”melko helppo”. (Valli 2010, 118-119.) Tästä syystä käytän tässä tutkimuksessa seitsemän portaista asteikkoa. Viisiportaisessa asteikossa ääripäiden käyttämättä jättäminen vaikuttaa tulokseen enemmän kuin seitsemän portaisessa.

Mitta-asteikko saattaa vaihtua muuttujan muunnoksessa. Välimatka- ja suhdeluasteikon muuttuja saatetaan luokitella. Tässä tutkimuksessa on esim. työkokemuksesta muodostettu luokat (0–3 vuotta, 3-6 vuotta, ... ja yli 15 vuotta). Muuttujan mielekkäin mitta-asteikko on järjestysasteikko. Luokittelun ansiosta muuttujaa on helppo käyttää esim. ristiintaulukoinnissa, kun kussakin luokassa on tarpeeksi havaintoja ja luokkia on sopiva määrä. (Tilastokeskus 2019.)

Kyselytutkimus (Liite 3) toteutettiin sähköisen e-lomakkeen avulla. Sähköinen kyselylomake saatekirjeineen (Liite 2) lähetettiin Vaasan kaupungin suomenkielisten ja kaksikielisten päiväkotien johtajille sähköpostitse. Heitä pyydettiin välittämään sähköinen saatekirje, jossa oli linkki kyselyn sähköiseen e-lomakkeeseen, yksikössään työskenteleville varhaiskasvatuksen opettajille. Kysely lähetettiin päiväkodinjohtajille huhtikuun 15. päivänä 2019. Kyselyyn vastaamisesta muistutettiin, kun vastausaika oli kulunut noin viikko. Muistutus tapahtui sähköpostitse päiväkodinjohtajien välityksellä. Kyselyiden vastausaika päättyi 26. huhtikuuta, jolloin noin kahden viikon vastausaika oli umpeutunut. Vastauksia kyselyyn tuli 26. päivään mennessä 33 kappaletta. Vastausaika jatkettiin 29. huhtikuuta saakka ja lopulliseksi vastaajamääräksi saatiin 39.

4.4 Aineiston analysointi

Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeen avulla. Taustakysymykset esitettiin ristiintaulukoimalla ja varsinaiset kyselylomakkeen strukturoidut kysymykset analysoitiin käyttämällä Microsoft Excel -taulukko-ohjelmaa. Tutkimustulokset on esitetty taulukkoina sekä graafisesti että pylväskaavioiden avulla. Tällä tavoin havainnollistetaan lukijalle vastausten jakautumista.

4.5 Tutkimuksen eettisyys ja validius

Voidaan ajatella, että jokaista tutkijaa, tutkijaryhmää, tutkimusta/opinnäytetyötä ohjaavaa opettajaa tai tutkimusta tekevää henkilöä velvoittaa Suomen Akatemian ohjeet hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Hyvän tieteellisen käytännön ohjeissa sanotaan mm. seuraavasti: ”*Tutkimuksessa noudatetaan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja eli rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa.*”. Lisäksi ohjeissa todetaan, että tutkijan tulee huomioida muiden tutkijoiden työt ja saavutukset asianmukaisella tavalla, viittaamalla heidän julkaisuihinsa asianmukaisesti. Lisäksi tutkija velvoitetaan tunnustamaan toisten tutkijoiden saavutukset ja kunnioittamaan niitä sekä huomioimaan niiden arvon ja merkityksen omassa tutkimuksessaan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012.)

Tutkijan on selvitettävä osallistujille tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät sekä huolehdittava, että osallistujat suostuvat tutkimukseen vapaaehtoisesti. Tutkijan on varmistettava, että kyselyyn vastaavat henkilöt ovat tietoisia mistä on kyse. Tutkijan on huolehdittava, että kyselyssä saatuja tietoja ei luovuteta ulkopuolisille, eikä tietoja käytetä mihinkään muuhun tarkoitukseen kun esitellyn tutkimuksen tekemiseen. Tutkijan on huolehdittava, että tutkimuksessa saadut tiedot esitetään siten, että kyselyyn vastaavien henkilöllisyys ei paljastu. Lisäksi vastaajilla on oikeus odottaa tutkijalta korkeaa moraalialia sekä sitoutumista sovittuihin asioihin. Vastuu tutkimuksen eettisyyden toteutumisesta on tutkijalla. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

Eettiset ohjeistukset (ks. luku 4.5) täytyvät osaltani muun muassa siten että tutkimukseni kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Tutkimuksen sisältöä ja aihetta on avattu saatekirjeessä (liite 2) ja kyselyn alkutekstissä (liite 3). Näin pyrittiin varmistamaan, että kyselyyn vastaava henkilö tietää mistä on kyse ja mihin tietoja käytetään. Tutkimukseen osallistuneet henkilöt vastasivat kyselyyn nimettöminä. Lomakkeessa taustatietoina kysyttiin koulutus, jossa oli neljä vastausvaihtoehtoa. Lisäksi kysyttiin työkokemusvuodet, joissa oli kuusi eri luokkaa sekä varhaiskasvatusalue, jolla henkilö työskentelee. Vaasan kaupungissa on neljä eri varhaiskas-

vatusaluetta. Jokaiseen alueeseen kuuluu useita päiväkoteja, joten taustakysymyksiin vastaamalla tutkijan ei ole mahdollista päätellä vastaajan henkilöllisyyttä.

Kyselyn vastaukset säilytettiin sähköisessä muodossa sähköisen kyselylomakkeen tiedostossa sovelluksen nettisivustolla, johon kirjaututaan käyttäjätunnuksen ja salasanan avulla. Tiedosto on ollut tutkimuksen aikana ja valmistuttua ainoastaan itseni eli tutkijan sekä ohjaavan opettajan saatavilla.

Tutkimuksen validiteetilla eli pätevyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa mitataan ja tutkitaan oikeita asioita tutkimuskysymysten näkökulmasta katsottuna. (Kananen 2011, 118).

Tutkimukseni on luonteeltaan kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, jossa on laadullisia piirteitä. Valitsin tutkimusmenetelmäksi kyselyn, jonka kohdistin Vaasan kaupungin suomenkielisissä ja kaksikielisissä päiväkodeissa työskenteleville varhaiskasvatuksen opettajille. Voidaan todeta, että tutkimuksen kohderyhmä on oikea. Myös kysymykset liittyivät aiheeseen, jota oli tarkoitus tutkia. Kysymyksen aihealueet ja sisältö liittyvät Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2018). Tämä suunnitelma velvoittaa jokaista Suomessa työskentelevää varhaiskasvatuksen opettajaa. Kirjoitetun tekstin ymmärtäminen on aina riippuvainen vastaanottajan tulkinnasta. Vaikka laadin tutkimukseni kysymykset niin, että ne liittyvät oleellisesti Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin ja aihealue sekä kysymysten termit pitäisivät olla kaikille varhaiskasvatuksen opettajille tuttuja, on tässäkin kyselyssä saattanut käydä niin, että vastaaja on ymmärtänyt tai tulkinnut kysymyksen eri tavoin, kuin olen sen tutkijana tarkoittanut. Tästä syystä tutkimuksen validiutta eli pätevyyttä arvioidaan luvussa pohdinta.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Kysely toteutettiin sähköisenä kyselylomakkeena, joka lähetettiin Vaasan kaupungin suomenkielisissä ja kaksikielisissä päiväkodeissa työskenteleville varhaiskasvatuksen opettajille. Tutkimuksen otos oli kokonaisuudessaan 201 työntekijää, joista kyselyyn vastasi yhteensä 39 työntekijää. Vastausprosentti oli 19 %.

5.1 Vastaajien taustatiedot

Vastaajilta kysyttiin taustakysymyksinä kolme kysymystä, jotka olivat vastaajan koulutus, varhaiskasvatusalue, jolla vastaaja työskentelee sekä vuosien määrä varhaiskasvatuksen opettajan (ent. lastentarhanopettaja) työstä. Taustakysymysten avulla haluttiin selvittää, onko koulutuksella ja työvuosilla merkitystä musiikin käyttöön varhaiskasvatuksen opettajan työssä tai musiikkipedagogiseen osaamiseen varhaiskasvatuksessa. Toisessa kysymyksessä tiedusteltiin aluetta, jolla vastaaja työskentelee. Tämän kysymyksen avulla pyrittiin saamaan tietoa siitä, miten musiikkiosaaminen on mahdollisesti jakautunut kaupungin eri varhaiskasvatusalueiden kesken.

5.1.1 Koulutus

Kyselyssä tiedusteltiin ensimmäisenä vastaajan koulutusta. Seuraavasta taulukosta (Taulukko 2) selviää, mikä on 39 kyselyyn vastanneen Vaasan kaupungin suomenkielisissä päiväkodeissa varhaiskasvatuksen opettajan tehtävässä toimivien henkilöiden koulutus.

Taulukko 2. Vastaajien taustamuuttajat, koulutus (n, %)

Vastaajien taustamuuttajat	n	%
Koulutus:		
Kasvatustieteen kandidaatti	4	9,3
Lastentarhanopettaja	13	30,2
Sosionomi AMK	20	46,5
Joku muu	6	14,0
Yhteensä	43	100

Taulukossa 2 on 43 merkintää koulutuksen kohdalla, sillä vastaajista neljä oli merkinnyt itselleen kaksi koulutusta. Kolmella oli sekä sosionomi Amk –tutkinto että lastentarhanopettajan tutkinto. Yksi vastaaja oli koulutukseltaan sekä kasvatustieteen maisteri että kasvatustieteen kandidaatti. Kategoriassa joku muu, vastaajat ovat koulutukseltaan aineenopettaja 1, kasvatustieteen maisteri 1, lastenhoitaja 1, sosiaalikasvattaja 1, sosionomi Yamk ja varhaiskasvatuksen opettaja 1.

Kyselyyn vastanneiden joukossa oli ainoastaan yksi varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään koulutukseltaan (lastenhoitaja) epäpätevä henkilö. Tämä merkitsee sitä, että koulutustaustansa perusteella kyselyyn vastanneilla henkilöillä, pois lukien lastenhoitajan koulutuksella varhaiskasvatuksen opettajan työtä tekevä henkilö, on oletettavasti tarvittava tieto sekä musiikillisen osaamisen taitotaso kyselyyn osallistumista varten. (Taulukko 2.)

5.1.2 Varhaiskasvatusalue, jolla vastaaja työskentelee

Toisena kysyttiin varhaiskasvatusaluetta, jolla vastaaja työskentelee. Vastanneiden varhaiskasvatuksen opettajien jakautuminen alueittain on nähtävissä taulukossa 3.

Taulukko 3. Vastaajien taustamuuttajat, varhaiskasvatusalueet (n, %)

Vastaajien taustamuuttajat	n	%
Varhaiskasvatusalueet:		
Itäinen	14	35,9
Keskusta	9	23,1
Pohjoinen	14	35,9
Vähäkyrö	2	5,1
Yhteensä:	39	100

Vaasan kaupungin päiväkodit on jaettu neljään varhaiskasvatusalueeseen. Päiväkotien jakautuminen alueittain on nähtävissä liitteessä 4 (Liite 4). Kysely lähetettiin 201 henkilölle, joista 39 vastasi. Kuten taulukosta näemme, Vähänkyrön varhaiskasvatusalueelta vastasi kyselyyn ainoastaan kaksi henkilöä. Tämä merkitsee

sitä, että musiikkiosaamisen jakautumista varhaiskasvatusalueittain ei voida arvioida, sillä kaksi merkintää yhteen kohtaan vääristäisi tulosta huomattavasti. (Taulukko 3).

5.1.3 Työvuodet varhaiskasvatuksen opettajan työssä

Kolmannessa taustakysymyksessä tiedusteltiin kuinka monta vuotta vastaaja on työskennellyt varhaiskasvatuksen opettajan (ent. lastentarhanopettaja) tehtävässä. Taulukosta 4 nähdään kyselyyn vastanneiden työvuodet. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Vastaajien taustamuuttajat, työkokemusvuodet (n, %)

Vastaajien taustamuuttajat	n	%
Työkokemusvuodet:		
-3 v.	9	23,1
3-6 v.	8	20,5
6-9 v.	3	7,7
9-12 v.	4	10,3
12-15 v.	4	10,3
15 v.-	11	28,2
Yhteensä:	39	100

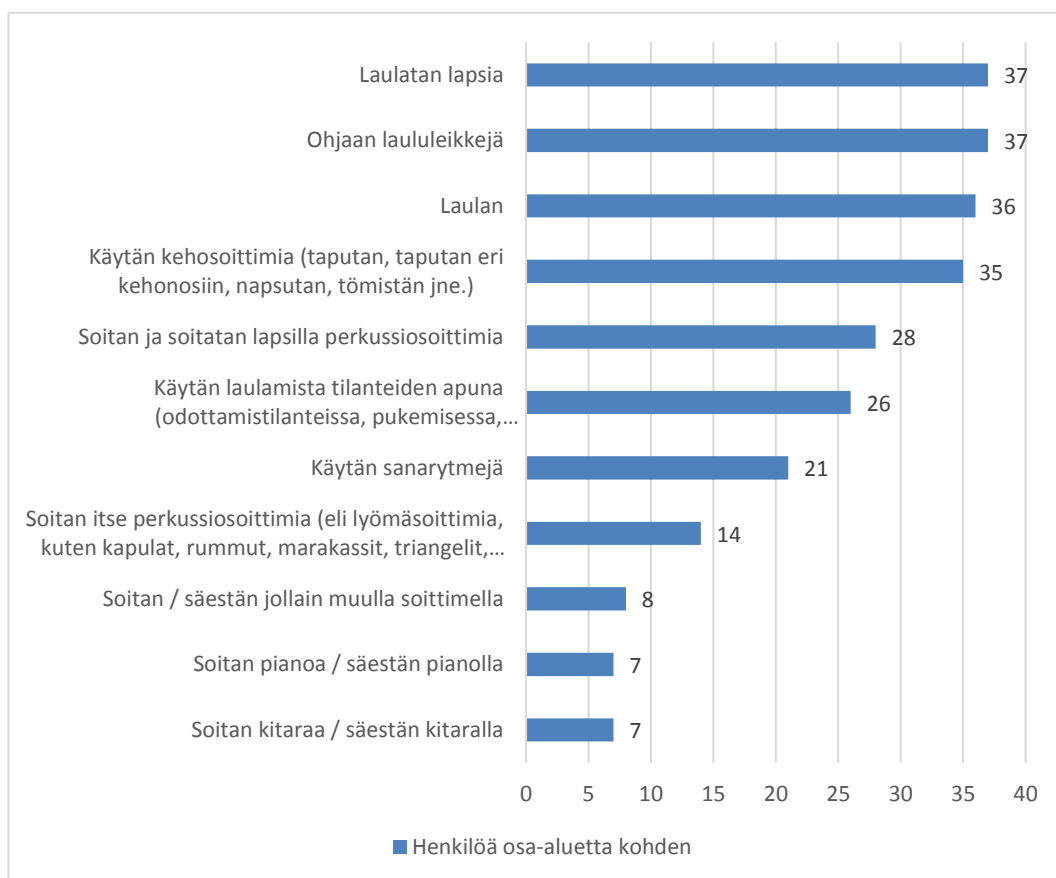
Kuten taulukosta 4 voimme havaita, vastaajien vähäisen määrän (n=39) vuoksi vastaukset hajaantuivat eri luokkien välille niin, että kolmessa luokassa (6-9-v, 9-12-v ja 12-15-v) oli alle viisi merkintää. Tämä on haasteellista arvioitaessa työvuosien merkitystä suhteessa varhaiskasvattajien musiikin käyttöön ja musiikkiosaamiseen.

5.2 Musiikin käyttö varhaiskasvatuksen opettajan työssä

Kyselylomakkeen ensimmäinen kysymys selvittää, mitä musiikin eri keinoja varhaiskasvattajat käyttävät työssään. Kysymys ”Mitä seuraavista musiikin osa-alueista käytät työskennellessäsi lasten kanssa?” jakautui kolmeen osaan, kohtiin a), b) ja c), lomakkeen selkeyden ja luettavuuden vuoksi.

5.2.1 Laulamisen ja soittamisen osa-alueet

Kohdassa a) kysyttiin millä tavoin ja missä muodossa vastaaja toteuttaa laulamista ja soittamista varhaiskasvatuksessa. Kuviossa 1 esitetään kysytyt laulamisen ja soittamisen tavat. Pylväät kuvaavat niiden henkilöiden määrää, jotka käyttävät kyseistä laulamisen tai soittamisen muotoa omassa työssään. Kaikki kyselyyn osallistuneet 39 opettajaa vastasivat kohtaan a).

Kuvio 1. Laulamisen ja soittamisen osa-alueet (vastaajat).

Kaikki varhaiskasvatuksen opettajat ilmoittivat käyttävänsä useampaa kuin yhtä musiikillista osa-alueetta. Vastanneet rastittivat käyttävänsä keskimäärin 6,6 eri osa-alueetta työssään, mediaanin ollessa 6. Vaihteluväli oli 2-10 osa-alueetta. Suosituimmat, 37 henkilön käyttämät työskentelytavat, olivat lasten laulattaminen, laululeikkien ohjaaminen ja laulaminen. Vähiten työssä käytettiin kitaran ja pianon

soittamista sekä näillä soittimilla säestämistä. Kolme vastaajaa ilmoitti käyttävänsä ukuleleä työssään, joista yksi on täsmentänyt seuraavasti:

”ukulele pääasiallinen säestyssoitin, harmonikka satunnaisesti”

Yksi vastaaja kertoi käyttävänsä harmonikkaa toimiessaan lasten kanssa. Kanteletta kertoi käyttävänsä kaksi vastaajaa. Yhden henkilön vastaukseen oli kirjattu cd-soitin. Lisäksi yksi henkilö kertoi

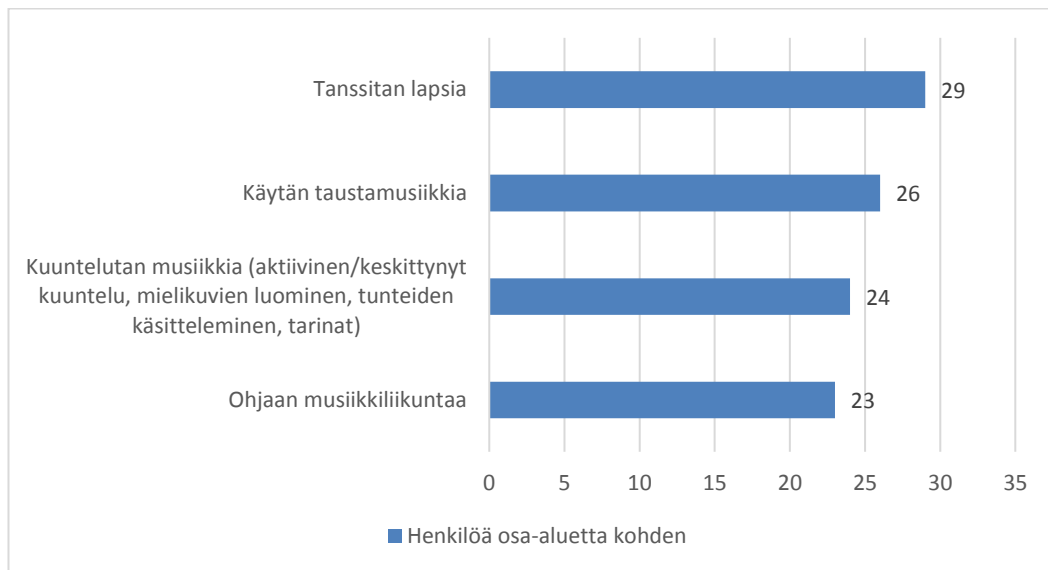
”Esittelen lapsille joskus soitintani pasuunaa”.

Vastauksista voidaan päätellä, että varhaiskasvatuksen opettajat kokevat laulamisen hyvin luontaiseksi tavaksi musisoida. Tätä tukevat myös lukuisat tutkimukset. Laulaminen on ihmisille luontainen ilmaisun muoto. (ks. luku 2.1 ja 3.2.1). Kehorytmien ja -soitinten (tömistys, taputus, taputus eri kehonosiin, napsutus jne.) käyttäminen liittyy vahvasti laulamiseen ja lorutteluun (ks. luku 3.2.2).

Tutkimuksen perusteella selvisi, että opettajat soitattavat perkussiosoitimia lapsilla ja soittavat perkussiosoitimia lasten kanssa (28 vastaajaa), vaikka vain 14 vastaajaa ilmoitti soittavansa perkussiosoitimia itse työssään lasten parissa. Sen sijaan päiväkotiarjessa vähäisemmäksi jää opettajan oma soittaminen. Kyselyn perusteella voimme myös päätellä, että opettajat eivät kovin paljon soita lapsille tai käytä soitimia laulujen säestämiseen tai musiikin mukaan liikuttaessa.

5.2.2 Musiikin mukaan liikkumisen sekä musiikin kuuntelemisen osa-alueet

Ensimmäisen kysymyksen b-kohdassa selvitettiin musiikin mukaan liikkumisen sekä musiikin kuuntelun käyttöä. Kuviossa 2 esitetään kysytyt liikkumisen ja kuuntelemisen työmuodot. Pylväät kuvaavat niiden henkilöiden määrää, jotka käyttävät kyseisiä työtapoja työskennellessään lasten kanssa. . Kaikki kyselyyn osallistuneet 39 opettajaa vastasivat kohtaan b).

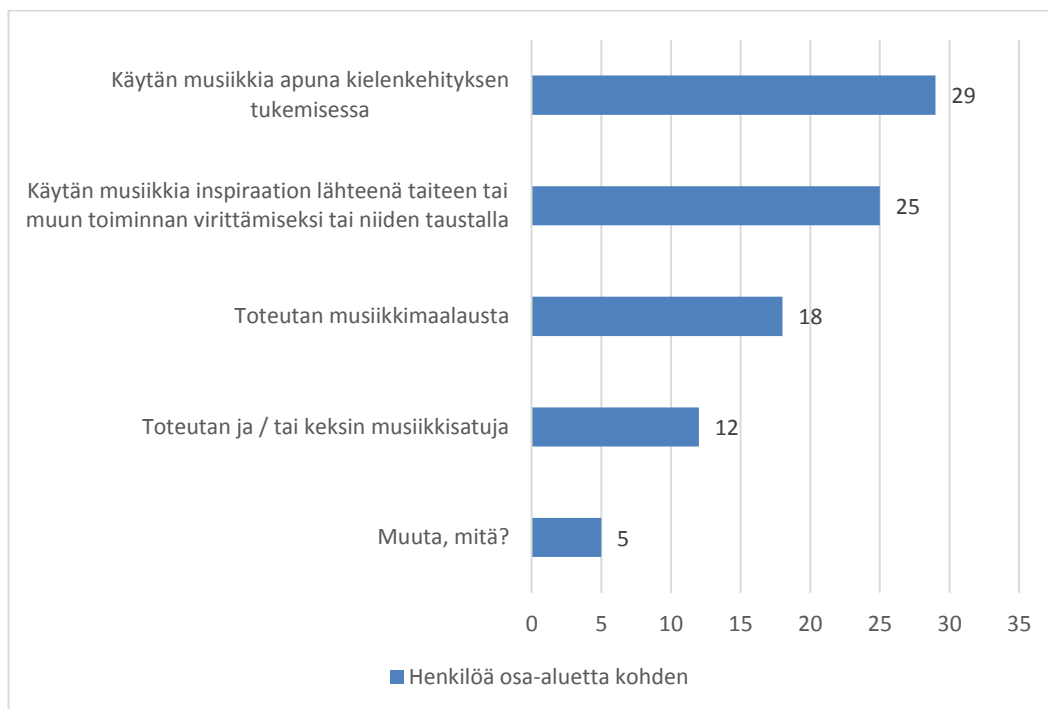
Kuvio 2. Liikkumisen ja musiikin kuuntelemisen osa-alueet (vastaajat)

Kaikki varhaiskasvatuksen opettajat käyttävät vastausvaihtoehdoista vähintään yhtä työtapaa omassa työssään. He merkitsivät käyttävänsä keskimäärin 2,6 eri osa-alueetta työssään, mediaanin ollessa 2, vaihteluväli oli 1-4 osa-alueetta.

Suosituin työtapa on lasten tanssittaminen (n=29). Vähiten vastauksia saivat musiikin kuuntelu ja musiikkiliikunnan ohjaaminen. Näiden työmuotojen ja -tapojen tarkoituksenmukainen toteuttaminen edellyttää toiminnan pedagogista suunnittelua, kuten teoriaosuudessa kerrotaan (ks. luvut 3.2.3 & 3.2.4). Toki nämäkin työtavat ovat käytössä yli puolella vastanneista henkilöistä (vastaajien määrä 39).

5.2.3 Musiikin integroimisen osa-alueet

Ensimmäisen kysymyksen c-kohdassa selvitettiin miten varhaiskasvatuksen opettajat integroivat musiikkia muuhun pedagogiseen toimintaan lasten kanssa. Kuviossa 3 näkyvät vastausvaihtoehdot sekä vastaajien määrä. . Kaikki kyselyyn osallistuneet 39 opettajaa vastasivat kohtaan c).

Kuvio 3. Musiikin integroimisen osa-alueet (vastaajat)

Vastanneet merkitsivät käyttävänsä keskimäärin 2,3 eri musiikin integroimisen osa-alueita työssään, mediaanin ollessa 2, vaihteluväli oli 1-4 osa-alueita.

Musiikin integraation osalta vastaajien keskuudessa käytetyimmäksi osa-alueeksi nousi tutkimuksen perusteella musiikin käyttäminen kielenkehityksen apuna. Tästä voidaan päätellä, että varhaiskasvatuksen opettajat tiedostavat laulamisen sekä kehosoitinten käyttämisen lauletaessa ja loruteltaessa tukevan lapsen kielellistä kehitystä (ks. luku 2.3). Lähes yhtä paljon musiikkia käytetään inspiraation lähteenä taiteen tai muun toiminnan virittämiseksi tai niiden taustalla. Valmiista vaihtoehdoista musiikkisatujen käyttäminen ja toteuttaminen oli vastastausten perusteella vähiten käytössä päiväkodin arjessa.

Avoimessa kysymyksessä varhaiskasvatuksen ammattilaiset kertoivat integroivansa musiikkia omassa työssään myös seuraavasti:

”Käytän musiikkia pöytäteatterin ja satuhieronnan taustalla”.

”Rentouttavaa musiikkia unihuoneessa.”

”Musiikki taustana liikuntatuokioissa, rentoutuksissa, satuhetkellä”.

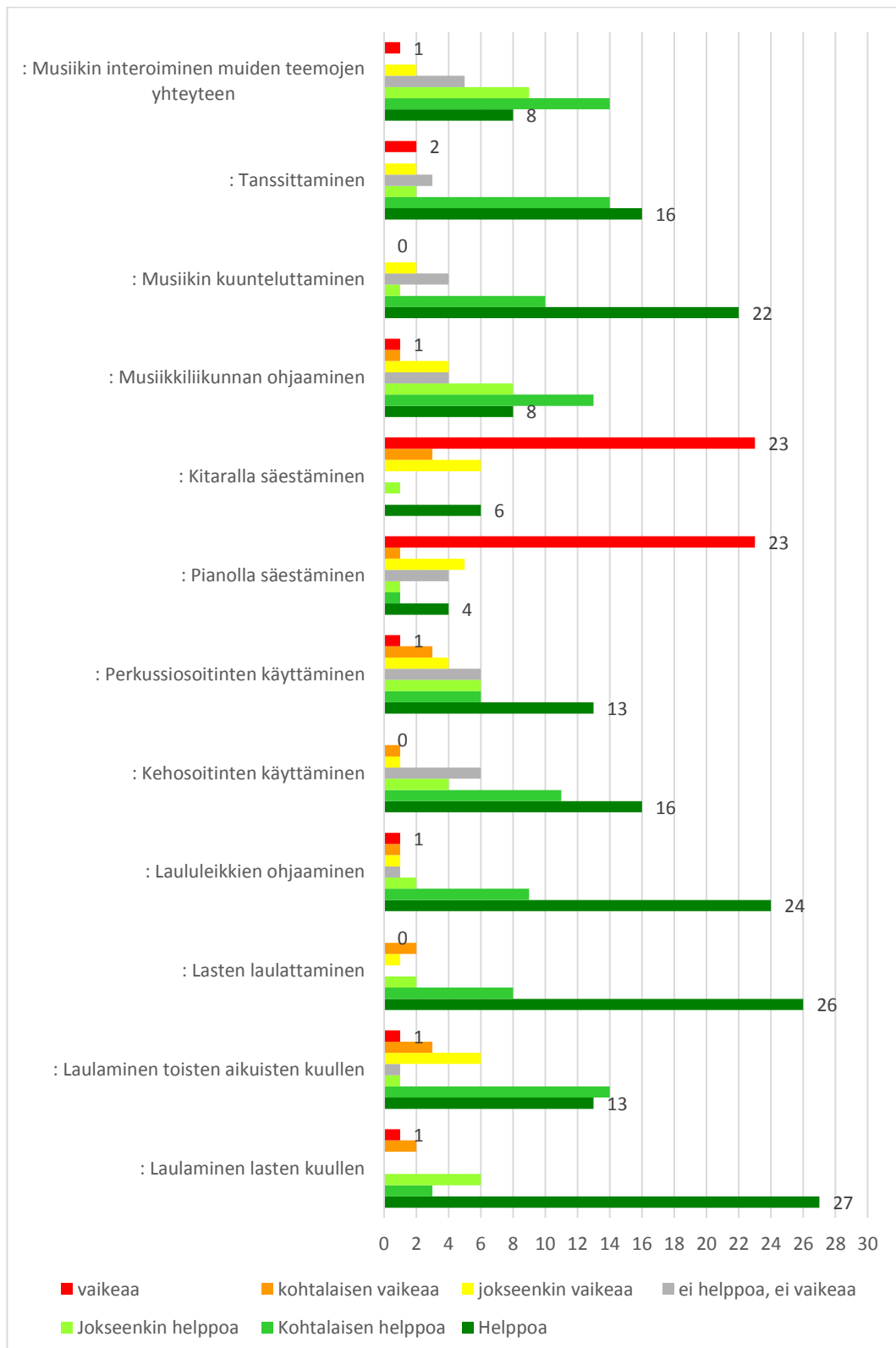
”Laulupiirtämistä”

”Liikuntaleikit joissa musiikkia.”

Tässä kysymyksessä pyrittiin selvittämään musiikin integroimista muuhun pedagogiseen toimintaan. Kysymyksen kolmessa ensimmäisessä vastauksessa kerrotaan musiikin käyttämisestä jonkin toiminnan taustalla. Tällöin toteutuu integroimisen ensimmäinen taso, jolloin musiikki liitetään arjen hoitotilanteisiin (ks luku 3.2.5). Kaksi henkilöä, jotka kertoivat käyttävänsä laulupiirtämistä sekä musiikki-liikuntaleikkejä, integroi näiden vastausten mukaan musiikkia johonkin toiseen toimintoon pedagogisesti tavoitteellisella tavalla, jolloin toteutuu integroinnin kolmas taso (ks. luku 3.2.5).

5.3 Kokemus musiikillisten osa-alueiden toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa

Kysymyksen kaksi avulla selvitettiin, miten varhaiskasvattajat kokivat kahden-toista nimetyn musiikillisen osa-alueen toteuttamisen asteikolla helppo (7) – vaikea (1). Kuviossa 4 on nähtävillä kysymykset, joihin varhaiskasvattajat vastasivat. Pylväät kuvaavat vastaajien mielipidettä kysytyn osa-alueen helppoudesta tai vaikeudesta. Vaaka-akseli kuvaa vastaajien määrää. Kaikki kyselyyn osallistuneet 39 opettajaa vastasivat kysymykseen kaksi.

Kuvio 4. Musiikki -osaaminen varhaiskasvatuksen opettajien kokemana (vastaajat)

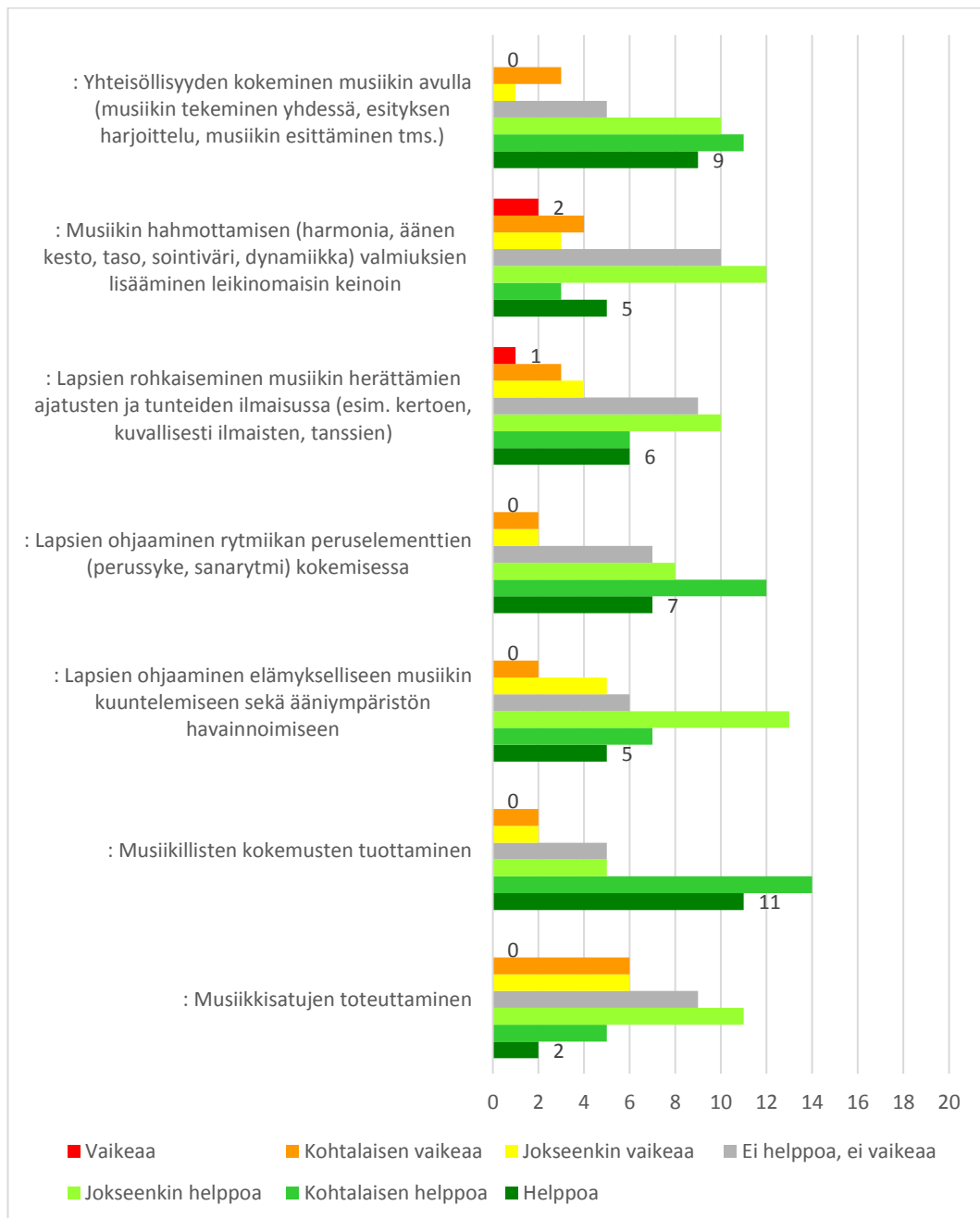
Tämä kysymys mittasi opettajien tunnetta siitä, onko kyseinen musiikin osa-alue hänelle helppo vai vaikea. Vastauksissa ilmeni, että laulu ja laulamiseen liittyvät alueet koettiin helpoiksi. Tämän kysymyksen vastaukset myötäilevät ensimmäisen tutkimuskysymyksen vastauksia, jossa siis kysyttiin mitä musiikin osa-alueita opettajat käyttävät työssään (ks. luku 5.2.1). Mia Lundell (2018) päätyi maisterin tutkielmassaan saman suuntaisiin tuloksiin (ks. luku 3.1).

Helpoimmaksi vastaajat kokivat lauluun ja laulamiseen liittyvät asiat sekä musiikin kuunteluttamisen ja lasten tanssittamisen. Vaikeimmiksi koettiin kitaralla säestäminen ja pianolla säestäminen.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen vastausten perusteella vain 14 opettajaa soittaa itse perkussiosoitimia, mutta 28 opettajaa ilmoitti soitattavansa lapsilla perkussiosoitimia (ks. luku 5.2.1). Tästä voidaan päätellä, että opettajat ovat rohkeasti ottaneet perkussiosoitimilla soittamisen osaksi musiikkitoimintaa, vaikka he eivät kokisikaan soittamista heille itselleen helpoksi, sillä vastaukset kokemukseen perkussiosoitinten käyttämisen helppoudesta tai vaikeudesta lapsiryhmässä hajaantuivat (ks. kuvio 4).

5.4 Kokemus musiikkipedagogisten osa-alueiden toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa

Kysymyksen kolme avulla selvitettiin, miten varhaiskasvattajat kokivat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) määriteltyjen musiikkipedagogisten osa-alueiden toteuttamisen asteikolla helppo (7) –vaikea (1). Kuviossa 5 on nähtävillä kysymykset, joihin varhaiskasvattajat vastasivat. Pylväät kuvaavat vastaajien mielipidettä kysytyn osa-alueen helppoudesta tai vaikeudesta. Vaaka-akseli kuvaa vastaajien määrää. Kysymyksessä saatiin vastaus kaikilta 39 opettajalta, lukuunottamatta yhtä henkilöä, joka oli tässä kysymyksessä jättänyt vastaamatta kahteen kohtaan, jotka ovat: ” Lapsien ohjaaminen elämykselliseen musiikin kuuntelemiseen sekä ääniympäristön havainnoimiseen” ja ” Lapsien ohjaaminen rytmikan peruselementtien (perussyke, sanarytmi) kokemisessa”.

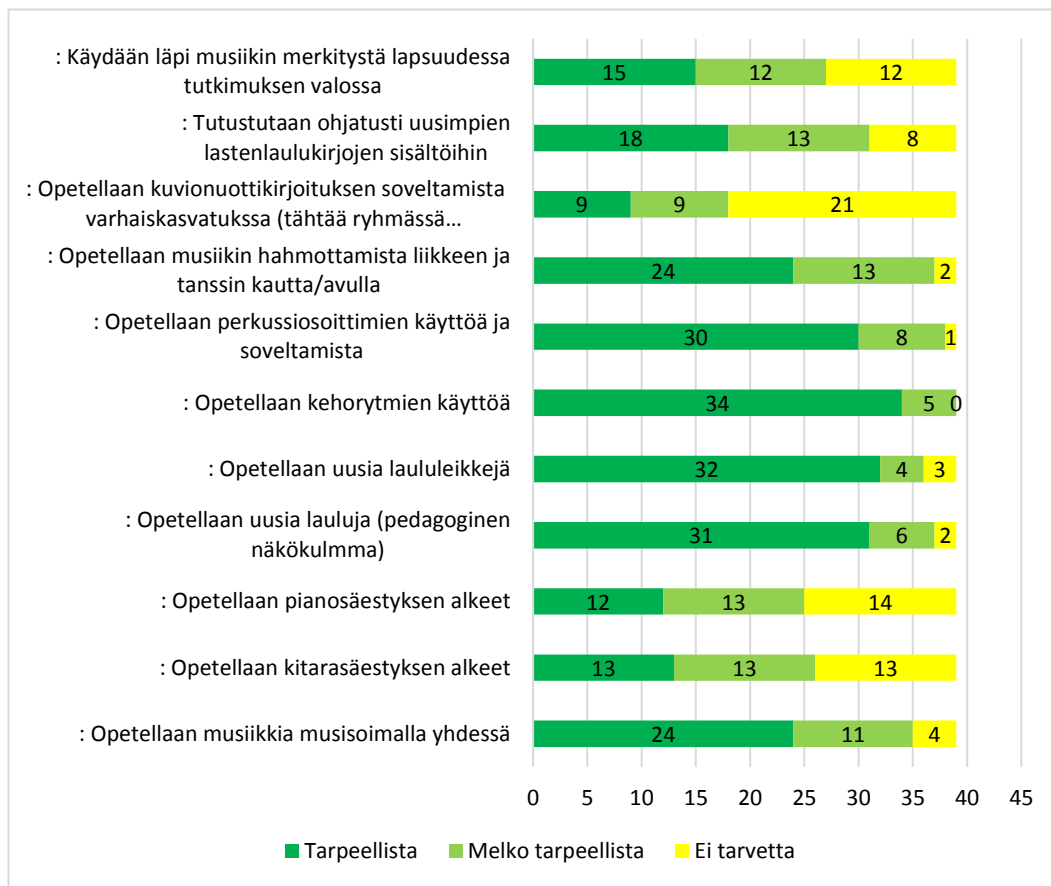
Kuvio 5. Musiikkipedagogiikan toteuttaminen varhaiskasvatuksen opettajien kokemana (vastaajat).

Kuviossa 5 voimme havaita myös, että tämän kysymyksen vastaukset hajaantuivat asteikolla vaikeaa 1 – helppoa 7. Neljässä seitsemästä kysymyksestä on käytetty eniten vastausvaihtoehtoa 5, jokseenkin helppoa.

Kysyttäessä vastaajien kokemusta varhaiskasvatussuunnitelmassa (2018) määriteltyjen musiikkipedagogisten osa-alueiden toteuttamisen helppoudesta tai hankaluudesta, suurin osa vastanneista koki yhteisöllisten kokemusten sekä musiikillisten kokemusten tuottamisen helpoksi tai kohtalaisen helpoksi. Kysymyksen muissa viidessä kohdassa vastaukset hajaantuivat seitsemänportaisella asteikolla helppo – vaikea. Esim. musiikin hahmottamisen valmiuksien lisääminen leikinomaisin keinoin ja lapsien rohkaiseminen musiikin herättämien ajatusten ja tunteiden ilmaisussa oli usealle vastaajalle vaikeaa, kohtalaisen vaikeaa tai jokseenkin vaikeaa. Myös näiden osa-alueiden työstämisessä lasten kanssa voidaan käyttää työtapana laulamista sekä soittamista kehosoitin (ks. luku 3.2), jotka opettajat tämän tutkimuksen perusteella kokivat helpoksi tavaksi musisoida ja jota he käyttivät työssään varhaiskasvattajana runsaasti. Tästä voidaan päätellä, että opettajilla ei välttämättä ole tietoa ja taitoa esim. laulujen harmonian, rytmin tai dynamiikan hahmottamisen opettamiseen laulun ja laulamisen keinoin (ks. luku 2.2 ja 3.2).

5.5 Varhaiskasvatuksen opettajien näkemyksiä täydennys- ja jatkokoulutuksen aihealueiden tarpeellisuudesta

Neljännessä kysymyksessä haluttiin selvittää vastaajien näkemys valittujen musiikin täydennyskoulutusaihealueiden tarpeellisuudesta sekä jatkokoulutustarpeista. Varhaiskasvatuksen opettajat arvioivat aihealueiden tarpeellisuutta asteikolla tarpeellista (1), melko tarpeellista (2), ei tarvetta (3). Kuviossa 6 näkyvät esitetyt täydennys- ja jatkokoulutusaiheet. Pylväät kuvaavat vastanneiden määrää sekä aihealueen tarpeellisuutta vastaajien mielestä. Jokaiseen kysymykseen tuli 39 arviota.

Kuvio 6. Musiikin varhaiskasvatuksen täydennys- ja jatkokoulutustarpeet. (vastaajat)

Arvioidessaan täydennys- tai jatkokoulutuksen tarvetta varhaiskasvatuksen opettajat pitivät tarpeellisimpina kehorytmien käytön opettelua sekä uusien laulujen ja laululeikkien opettelua. Nämä osa-alueet ovat niitä, joita tutkimuksen perusteella opettajat käyttävät eniten sekä kokevat hallitsevansa parhaiten (ks. luku 5.2.1). Pianolla tai kitaralla soittamisen alkeiden harjoittelua ei pidetty kovinkaan tarpeellisena. Opettajat eivät arvioineet soittotaitoa tarpeelliseksi työvälineeksi tai – tavaksi tai sitten he kokevat sen lähtökohtaisesti niin hankalaksi tai työlääksi oppia, että eivät toivoneet siihen koulutusta. Toisaalta vain neljä vastaajaa piti tarpeettomana vaihtoehtoa ”opetellaan musiikkia musisoimalla yhdessä”. Tästä voidaan päätellä, että opettajat tiedostavat, että musiikkia ja musisointia oppii musisoimalla. Ryhmässä soittaminen on myös opettajalle tärkeää sekä kokemuksen

että musiikillisten asioiden oppimisen ja omaksumisen kannalta. Musisointitaitoja on vaikea kehittää muuten kuin musisoimalla (ks. luku 3.3).

Kyselyyn osallistuneilta kysyttiin erikseen, puuttuuko listalta joku tai joitakin tärkeitä osa-alueita. Kolme vastaajaa lisäsi tärkeisiin osa-alueisiin seuraavat puutteet:

”Ukulelen ja kanteleen soittoa säästykseseen”

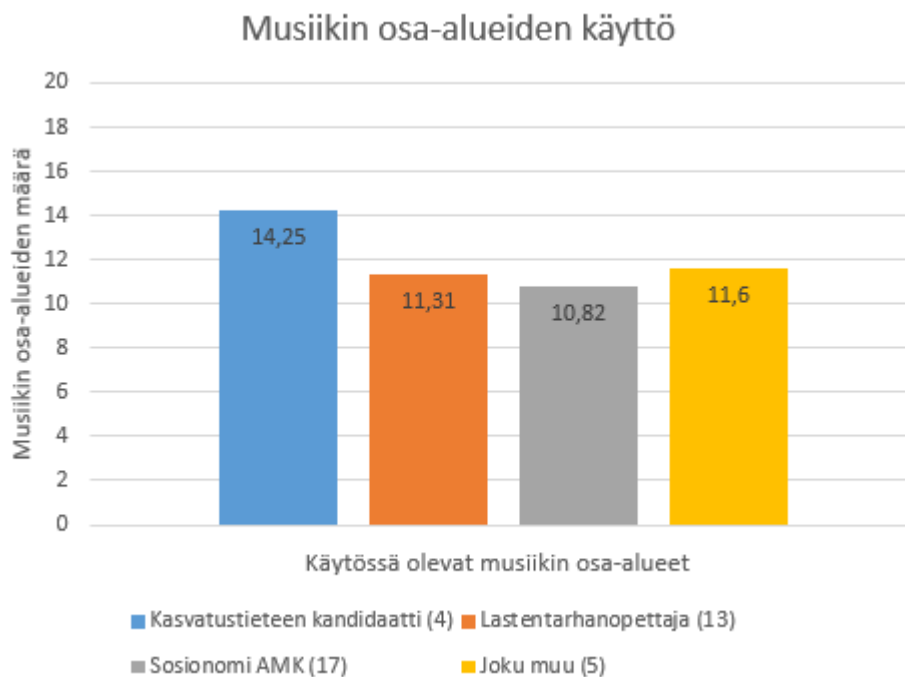
”Suomen kielen opettamiseen parhaiten soveltuvia lauluja - Laulujen kuvitus kielen oppimisen tukena”

”Laulupiirtäminen”

Nämä kolme vastausta puuttuivat valmiista vastausvalikoimasta ja antavat lisätietoa Vaasan kaupungin varhaiskasvatuksen kehittämispäällikölle siitä, millaista lisä- ja jatkokoulutusta varhaiskasvatuksen opettajat toivovat musiikin osalta.

5.6 Taustamuuttujien vaikutus musiikin käyttöön ja musiikkipedagogiseen osaamiseen

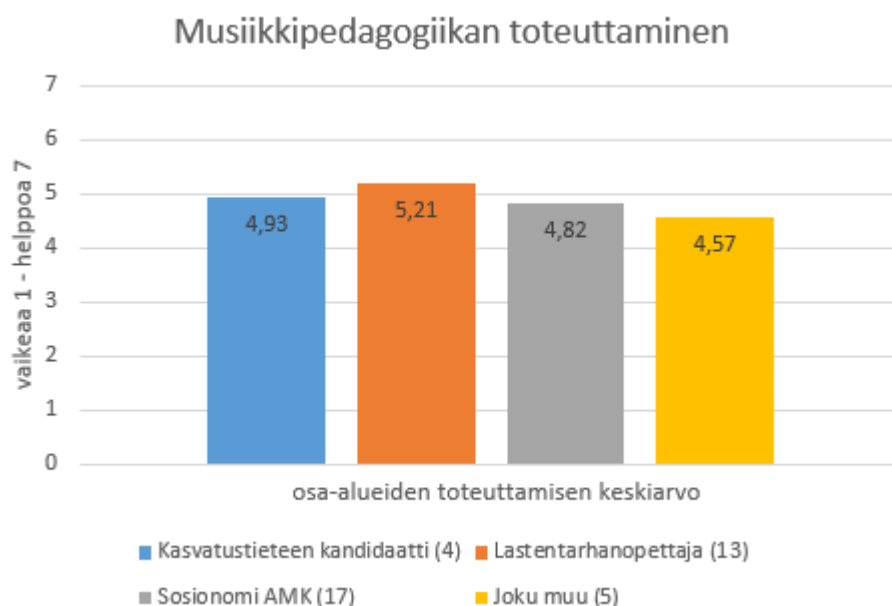
Tutkimuksessa selvitettiin koulutuksen vaikutusta varhaiskasvatuksen opettajan työssään käyttämiin musiikin osa-alueiden lukumäärään. Tätä arvioitiin laskemalla keskiarvot kunkin koulutuksen sisällä annettuihin lukumääriin. Vaihteluväli eri koulutusten välillä oli 10,82–14,25 osa-alueita, kuten kuviossa 7 esitetään. (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Musiikin osa-alueiden käyttö varhaiskasvatuksessa koulutuksen mukaan (keskiarvo)

Kyselyssä oli listattuna yhteensä 20 musiikin eri osa-aluetta (ks. luku 5.2.1, 5.2.2 ja 5.2.3). Eniten musiikin osa-alueita käyttivät kasvatustieteiden kandidaatit (4 vastaajaa, keskimäärin 14,25 osa-aluetta). Muiden koulutustaustan omaavien varhaiskasvattajien keskimääräinen musiikin osa-alueiden käyttö olivat hyvin lähellä toisiaan.

Tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää vaikuttaako koulutus vastaajien kokemukseen siitä, miten vaikealta tai helpolta musiikkipedagogiikan toteuttaminen käytännössä tuntuu. (Kuvio 8.)

Kuvio 8. Musiikkipedagogiikan osa-alueiden toteuttaminen varhaiskasvatuksessa (keskiarvo)

Kun laskettiin koulutuksen sisällä kaikkien vastanneiden keskiarvot helppoudelle tai vaikeudelle, tuli korkein keskiarvo koulutukseltaan lastentarhanopettajille. Heidän keskimääräinen vastauksensa akselilla 7 (helppo) –1 (vaikea) oli 5,21. Toisin ero muihin koulutuksiin ei ollut juurikaan mainittava ja voidaankin todeta, että tämän tutkimuksen otoksen perusteella ei eri koulutustaustaisten varhaiskasvattajien välillä ollut merkittävää eroa siinä miten pedagogiikan toteuttaminen koettiin.

Opettajien työkokemusvuosien vaikutusta osaamiseen oli tämän tutkimuksen pienen otoksen (39 vastaajaa) vuoksi hankala arvioida. Vastausvaihtoehdoissa oli useita vastausluokkia ja kun vastaukset hajaantuivat eri luokkien kesken niin, että joissakin vastausluokissa oli vain muutamia havaintoja, vastaus tähän kysymykseen olisi vääristynyt. Havaintojen jakaantuminen on nähtävillä taulukossa 4 (ks. luku 5.1).

Aineisto on vino, kun havaitut tai mitatut asiat keskittyvät joko suuriin tai pieniin arvoihin. Tällöin muutaman havainnon suuri poikkeaminen muista havainnoista vaikuttaa keskiarvoon merkittävästi. (Valli 2007, 193.)

Varhaiskasvattajien musiikkiosaamisen jakautumista alueittain ei kannattanut huomioida, sillä vastaajien määrä oli niin suppea, ettei tähän kysymykseen saada 39 vastaajan perusteella oikeanlaista kuvaa. Esim. Vähänkyrön varhaiskasvatusalueelta osallistui kyselyyn vain kaksi henkilöä, joten tämän perusteella myös aineisto musiikkiosaamisen jakautumisesta alueittain oli vino. Jakauma on nähtävillä taulukossa 3 (ks. luku 5.1).

Tämän tutkimuksen tulokset varhaiskasvatuksen opettajien musiikin käytöstä ja musiikkiosaamisesta ovat samansuuntaisia kuin Mia Lundellin (2018) sekä Johanna Stillin (2011) tutkimuksissa. Myös heidän tutkimuksensa tulokset osoittivat, että varhaiskasvattajat käyttävät paljon laulua ja laulamista työssään, mutta musiikin soittaminen, musiikkiliikunta ja musiikin integroiminen muuhun toimintaan koetaan vaikeaksi ja musiikin kaikkia osa-alueita ei välttämättä osata hyödyntää käytännön työssä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Vaasassa työskentelevien varhaiskasvatuksen opettajien musiikin käyttöä sekä musiikillisia taitoja ja valmiuksia varhaiskasvattajan työssä. Lisäksi tutkimuksessa kysyttiin heidän näkemyksiään musiikki-osaamisen kehittämisestä.

Tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, että tutkimukselle asetetut tavoitteet saavutettiin osittain. Tämän kyselytutkimuksen perusteella selvisi, miten tutkimukseen vastanneet 39 varhaiskasvatuksen opettajaa käyttävät musiikkia työssään, mikä on heidän kokemuksensa musiikkiosaamisesta ja millaisia toiveita heillä on musiikkiosaamisensa kehittämiseksi. Saatujen tulosten avulla voidaan vastata asetettuihin tutkimuskysymyksiin, mutta tuloksista ei voida alhaisen vastausprosentin (19 %) vuoksi tehdä yleistäviä johtopäätöksiä. Tavoite kattavan aineiston keräämisestä ei tässä tutkimuksessa toteutunut alhaisen vastaajien määrän vuoksi. Tutkimuksen tulosten avulla on kuitenkin saatavilla viitteitä siitä millaista musiikkiosaamista Vaasan kaupungin varhaiskasvatuksen opettajilla on sekä miten he toivoisivat laajentavansa sitä.

Tutkimustuloksista selviää, että opettajan koulutuksella ja musiikin käytöllä ja musiikkiosaamisella ei ole merkittävää yhteyttä. Tutkimukseen vastanneiden pieni määrä verrattuna kokonaisotokseen saattaa kuitenkin vaikuttaa koulutuksen ja musiikkiosaamisen väliseen yhteyteen. Työkokemuksen vaikutus musiikkiosaamiseen sekä musiikkiosaamisen jakaantuminen eri Vaasan kaupungin varhaiskasvatusalueille jäi tässä tutkimuksessa otoksen pienuuden vuoksi analysoimatta, joten tältä osin tutkimus ei saavuttanut tavoitettaan.

6.1 Musiikin käyttö ja musiikkiosaaminen

Varhaiskasvatuksen opettajilta vaaditaan monipuolista sekä laaja-alaista musiikkiosaamista uuden varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaan. Suunnitelmaan kirjatut oppimisen tavoitteet sekä eri työtapojen monipuolinen käyttäminen tavoitteiden saavuttamiseksi asettavat tämänkin tutkimuksen perusteella oman haasteensa jokaiselle varhaiskasvatuksen opettajalle. Tutkimus osoit-

taa sen, että vastanneet 39 varhaiskasvatuksen opettajaa käyttävät kaikki musiikkia työssään. Suurin osa tutkimukseen vastanneista opettajista tarjoaa lapsille monipuolisia musiikillisia kokemuksia sekä mahdollisuuden musisointiin päiväkotiarjessa.

Opettajien musiikin käyttö lasten kanssa tehtävässä työssä painottuu lauluun ja laulamiseen. Tutkimuksen tulosten perusteella opettajat siis käyttivät laulua ja laulamista runsaasti lasten kanssa työskennellessään. Laulu ja laulaminen ovat opettajille luontainen ja helppo tapa musisoida sekä liittävät musiikkia arjen toimintoihin. Tutkimuksen tulosten perusteella ei voida päätellä miten opettajat hyödyntävät laulua ja laulamista musiikkipedagogisten osa-alueiden toteuttamisessa, mutta lähtökohtaisesti laulu, laulaminen sekä kehoitinten käyttö toimivat yhtenä työtapana kaikkien musiikillisten asioiden työstämisessä lasten kanssa. Tästä huolimatta tutkimukseen osallistuneiden opettajien subjektiivinen kokemus oli, että varhaiskasvatussuunnitelmassa määriteltyjen musiikkipedagogisten osa-alueiden toteuttaminen oli osittain vaikeaa tai haastavaa.

Tutkimustulokset osoittavat, että soittaminen lapsille sekä laulujen säestäminen, liikkuminen musiikin mukaan opettajan säestämänä tai musiikillisten asioiden harjoittaminen opettajan instrumentin kautta on kohtalaisen vähäistä. Vähemmistö opettajista kertoi myös itse soittavansa soittimia, joita kuitenkin kertovat soitattavansa lapsilla. Opettajat käyttävät siis rohkeasti myös soittamista ja tarjoavat lapsille mahdollisuuksia soittamiseen musiikkihetkillä.

Musiikin integroimisesta muuhun toimintaan varhaiskasvatuksessa voidaan tutkimuksen perusteella todeta, että musiikkia käytetään kielen kehityksen tukena sekä inspiraation lähteenä virittäytyttäessä johonkin muuhun toimintaan sekä yksittäisten opettajien toimesta musiikkia yhdistetään liikuntaan ja kuvalliseen ilmaisuun. Vaasan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa painotetaan leikin, liikunnan ja luontokasvatuksen tärkeyttä, niiden kaikissa muodoissa. Suomalaisissa lastenlauluissa sekä instrumentaalimusiikissa luonto on hyvin keskeinen teema. Tulosten perusteella ei selvinnyt integroivatko varhaiskasvatuksen opettajat musiikkia esim. luontokasvatukseen tai liikuntaan. Sekä valtakunnallisessa varhaiskasvatus-

suunnitelmassa että Vaasan kaupungin omassa suunnitelmassa korostetaan pedagogiikan vuorovaikutteisuutta sekä sitä, että oppiminen on kokonaisvaltainen prosessi. Lisäksi suunnitelmassa todetaan, että lapsille on luonteenomaista ilmaisun tapojen luova yhdisteleminen.

Musiikin pedagogisten osa-alueiden toteuttaminen koettiin sekä helpoksi että vaikeaksi. Musiikillisten kokemusten tuottaminen sekä yhteisöllisyyden kokeminen musiikin kautta miellettiin helpoksi toteuttaa. Jonkinlaista vaikeutta opettajat ilmaisivat musiikkisatujen toteuttamisessa sekä musiikillisten valmiuksien hahmottamisessa. Pedagogisen osa-alueiden toteuttamisessa yhdistyykin opettajan näkökulmasta musiikin teorian tuntemus, musiikilliset taidot sekä didaktinen osaaminen.

Yhteenvedona tutkimuksen tuloksista voidaan todeta, että Vaasassa työskentelevät varhaiskasvatuksen opettajat käyttävät musiikkia työssään kohtalaisen monipuolisesti, vaikka osaaminen painottuikin lauluun ja laulamiseen. Varhaiskasvatussuunnitelmassa kirjatut musiikin pedagogisten osa-alueiden toteuttaminen oli tutkimuksen perusteella osalle opettajista haastavaa tai jopa vaikeaa, silti tuloksista voidaan havaita, että opettajat käyttivät työssään useita musiikin osa-alueita (ks. luku 5.6). Lähes kaikki tutkimukseen osallistuneet opettajat toteuttavat musiikkikasvatusta myös jonkin muun musiikillisen työtavan (soittaminen, liikkuminen, kuuntelu) kautta. Ainoastaan soittaminen on tutkimuksen perusteella se musiikin osa-alue, joka on vähemmistön käytössä jokapäiväisessä varhaiskasvatustyössä. Niissä päiväkodeissa, joissa tutkimukseen osallistuneet opettajat työskentelevät, musiikki on osa lapsen arkea monipuolisesti.

6.2 Osaamisen kehittäminen

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella varhaiskasvatuksen opettajat kokevat tarpeelliseksi musiikkiosaamisensa kehittämisen. Mielenkiintoista on se, että varhaiskasvatuksen opettajat kokivat tarpeelliseksi jatko- ja täydennyskoulutuksen aiheiksi uusien laulujen ja laululeikkien opettelemisen. Soittotaidon kehittämistä pidettiin vähiten tärkeänä koulutusalueena. On tärkeää kuunnella varhaiskasvatuksen ammattilaisten mielipiteitä siitä, millaista jatkokoulutusta he kokevat tarvitse-

vansa. Silti tämän tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että varhaiskasvatuksen opettajien musiikkiosaamisen kehittämiseksi laulujen tai laululeikkien opetteleminen ei ole riittävää.

Kokonaisvaltaista musiikkikasvatusta toteutettaessa yksittäisten laulujen tai laululeikkien opettelemisen sijaan olisi erittäin tarpeellista ja tärkeää oppia ja omaksua melodiaa, harmonioita, rytmikkäitä ja laulujen sanoituksia hyödyntävää musiikkilista ajattelua sekä laajentaa käsitystä musiikin monimuotoisuudesta. Näitä asioita voi harjoittaa esim. opettelemalla musiikin perusteiden alkeita musisoimalla ohjautusti tai opettelemalla musiikin muotojen ja rakenteen hahmottamista liikkeen avulla. Teoriatiedon jakaminen olisi myös merkityksellistä, jotta kasvattajat ymmärtäisivät musiikin monimuotoisuuden lapsen kehityksen tukena. Musiikilliset työtavat (laulaminen, soittaminen, liikkuminen ja kuuntelu) tukevat kokonaisvaltaista oppimista. Pedagogisesti tarkoituksenmukaisen musiikkikasvatuksen avulla on mahdollista tukea lapsen kasvua ja kehitystä sen kaikilla osa-alueilla. Musiikki ja musiikkikasvatus ovat muutakin kuin yksittäinen laulu tai lauluhetki.

Musiikin oppiminen ja musiikillisten valmiuksien omaksuminen on pitkäjänteinen prosessi, kuten tämän työn teoriaosuudessa on tuotu esille. Järjestettäessä henkilöstölle koulutusta tämä seikka tulisi muistaa. Mikäli koulutus järjestetään niin, että toteutetaan yksittäinen koulutuspäivä tai luento kerran vuodessa, niin todennäköisesti tällöin henkilöstön musiikkiosaaminen ei laajene tai kehity niin paljon, että se siirtyisi lasten kanssa toteutettavaan käytännön työhön suurissa määrin. Musiikkikoulutus tulisi toteuttaa siten, että koulutukseen osallistuvilla henkilöillä on aidosti mahdollisuus kehittää osaamistaan esim. pitkällä periodilla, johon sisältyy mm. musisointia, didaktiikkaa sekä oppimistehtäviä.

7 POHDINTA

Tässä luvussa pohdin opinnäytetyön menetelmiä, tutkimuksen tuloksia sekä arvioin työn eettisyyttä ja luotettavuutta.

7.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Eettiset ohjeistukset toteutuivat siten, että tutkimuksen kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Vapaaehtoisuus toteutui siten, että tutkimuksen otokseen kuuluneet henkilöt saivat kyselyn henkilökohtaiseen sähköpostiinsa ja tekivät itsenäisesti päätöksen kyselyyn osallistumisesta. Kyselyyn vastattiin nimettömänä.

Tutkimuksen aihetta ja sisältöä on avattu sekä saatekirjeessä että kyselyn alkutekstissä. Näin pyrittiin varmistamaan, että kyselyyn vastannut henkilö tietää mistä on kyse ja mihin tietoja käytetään. Lomakkeessa taustatietoina kysyttiin vastaajan koulutus, työkokemusvuodet sekä maantieteellinen varhaiskasvatusalue, jolla henkilö työskentelee. Taustakysymyksiin vastaamalla tutkijan ei ollut mahdollista päätellä vastaajan henkilöllisyyttä.

Kyselyn e-lomakkeen vastaukset säilytettiin sähköisessä muodossa nettisivustolla, johon kirjaudutaan käyttäjätunnuksen ja salasanan avulla. Tiedosto oli tutkimuksen aikana ja sen valmistuttua ainoastaan itseni eli tutkijan sekä ohjaavan opettajan saatavilla. Sähköisen lomakkeen vastaukset on tuhottu tutkimuksen valmistuttua.

Tutkimuksessa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä viittaamalla asianmukaisesti muiden tutkijoiden julkaisuihin sekä merkitsemällä lähteet lähdeluetteloon.

Tutkimuksen validiteetilla eli pätevyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa mitataan ja tutkitaan asioita tai ilmiöitä, jotka antavat vastauksen tutkimuskysymykseen.

Musiikista ja musiikkikasvatuksesta löytyy paljon tietoa. Tavoitteenani oli tuoda esille tutkimuskysymysten kannalta olennaisin tieto. Mielestäni työn teorian jokin osa linkittyy tutkimuskysymyksiin ja kyselylomakkeessa esiintyviin aiheisiin. Määrällinen tutkimus edellyttää tutkittavan asian tai ilmiön tuntemista, sillä

tutkijan täytyy ymmärtää mitä mitataan. Koska minulla on koulutus sekä työkokemusta varhaisiän musiikkikasvatuksesta, minulla oli aiheen tutkijana tietoa ja osaamista lomakkeen mittareiden laatimiseksi. Tutkimuksen kyselyn avulla oli mahdollista saada vastaus tutkimuskysymyksiin. Tosin tutkimuksen tuloksia purkaessani huomasin, että lomakkeen kohdan 1 c) vastausvaihtoehdot eivät vastanneet niitä musiikin integroinnin tasoja, joita teoriaosuudessa käsiteltiin.

Tutkimuskyselyn kysymykset pohjautuvat valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Oletettavasti tutkimukseen osallistuneet opettajat tunsivat aihealueen sekä käsitteistön jo ennen kyselyyn vastaamista. Tästä huolimatta en voi tutkijana olla varma, että kyselyyn osallistuneet henkilöt ovat ymmärtäneet jokaisen kyselylomakkeen kysymyksen tarkoittamallani tavalla. Tämä täytyy muistaa tutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa. Tästä esimerkkinä seuraava; kuten edellä totesin, niin kohdan 1 c) valmiit vastausvaihtoehdot antoivat yksipuolisen kuvan musiikin integroinnista. Tästä syystä ajattelin, että avoin vastausmahdollisuus olisi tuottanut enemmän sisältöä. Kysymystä ei ehkä ole tulkittu tarkoittamallani tavalla.

7.2 Lähestymistavan ja menetelmien arviointi

Opinnäytetyöni aihepiiri valikoitui oman mielenkiintoni sekä työkokemukseni pohjalta. Olen opiskellut ja työskennellyt varhaisiän musiikkikasvatuksen parissa musiikkiopistossa pitkään, joten minua kiinnosti musiikkikasvatus päiväkodeissa. Minulla ei ollut ennen opinnäytetyöni aloittamista kokonaiskäsitystä päiväkodeissa toteutettavasta musiikkikasvatuksesta, joten siksi aihe oli mielestäni kiinnostava. Lopullinen aihe muokkautui keskusteltuani Vaasan kaupungin varhaiskasvatuksen kehittämispäällikön kanssa.

Opinnäytetyön työstäminen alkoi tutkimuskysymysten laatimisella sekä lähestymistavan valinnalla. Tutkimuksen tavoite oli kerätä kattava aineisto vaasalaisten varhaiskasvatuksen opettajien musiikin käytöstä ja musiikkiosaamisesta. Tutkimusmenetelmänä kvantitatiivinen tutkimusote sopi aiheeseen ja aineiston hankintaan parhaiten.

Mittareiden määrittäminen on tutkimuksen pätevyyden kannalta hyvin olennainen asia. Mikäli kysely ja laaditut mittarit eivät tuota vastauksia tutkimuskysymykseen on tutkimus epäonnistunut. Aloittaessani tutkimuksen tekemistä mittareiden määrittäminen tuntui työläältä ja hankalaltakin toteuttaa. Mia Lundellin maisterin tutkielmasta oli suuresti apua mittareita laadittaessa.

Aineistonkeruumenetelmänä strukturoitu kyselylomake sekä muutama avoin kysymys tuotti sekä määrällistä että laadullista tietoa. Koin, että tutkimuksessani paras tapa kerätä anonyymiä tietoa mahdollisimman monelta kohderyhmän henkilöltä oli sähköinen e-lomakekysely. Lähtein testilomakkeen yhdelle henkilölle, joka ei kuulunut tutkimusjoukkoon. Hän havaitsi lomakkeessa muutamia kysymyksen asetteluun liittyviä asioita, jotka muutin varsinaiseen e-lomakkeeseen. Tuloksia analysoitaessa aineisto oli kohtalaisen helppo työstää.

Vastausprosentti, joka oli 19 %, jäi alhaiseksi. Odotukset vastaajien määrästä olivat korkeammalla, sillä tapaamisessani Vaasan kaupungin varhaiskasvatuksen kehittämispäällikön kanssa, hän kertoi vastausprosentin sähköisiin kyselyihin olevan n. 30 % kaupungin sisäisissä kyselyissä. Oma odotukseni vastaajien määrästä oli tuo n. 30 %. Vastausprosentti olisi todennäköisesti ollut korkeampi, mikäli olisin toteuttanut tiedonkeruun toisin. Jos tekisin tutkimuksen uudelleen, niin varmaan-kin hyödyntäisin koulutustilaisuuksia, joihin varhaiskasvatuksen opettajat osallistuvat, mikäli se olisi yhteistyötahon puolesta mahdollista. Koulutusten yhteydessä voisin kertoa tutkimuksestani ja pyytää täyttämään kyselylomakkeen. Tosin tulosten purku ja työstäminen analysoitavaan muotoon on työläämpää paperilomakkeiden kanssa ja virhelyöntien mahdollisuus on myös suurempi, kun kaikki tiedot on muutettava analysoitavaan muotoon manuaalisesti.

Pohdin mahdollisia syitä vähäiseen vastaajien määrään. Työskentelin itse vaasalaisessa päiväkodissa keväällä 2019. Maalis- ja huhtikuussa 2019 tuli sähköpostitse runsaasti vastauspyyntöjä opinnäytetöihin sekä pro gradu –tutkielmiin liittyen. Saattaa olla niin, että varhaiskasvatuksen opettaja vastaa todennäköisemmin kyselyyn, jonka aihepiirin hän kokee itselleen helposti lähestyttäväksi tai muuten sen kaltaiseksi, että hän on halukas jakamaan siitä ajatuksiaan tai kokemuksiaan. Var-

haiskasvattajan arki on ajoittain hektistä ja kevääseen ajoittuu normaalin arjen lisäksi mm. kevätjuhlien ja –retkien suunnittelua, lasten suunnitelmien päivittämistä, lasten siirtopalavereiden pitämistä yms. Myös tämä seikka vaikuttanee siihen, että opettaja jättää helposti vastaamatta kyselyyn. Lähetin sähköisen kyselyn päiväkodinjohtajille edelleen välitettäväksi huhtikuussa 2019. Minulla ei ole tietoa siitä, välittivätkö kaikki päiväkodin johtajat kyselyn oman päiväkotinsa varhaiskasvatuksen opettajille. Nämä seikat ovat mahdollisesti vaikuttaneet vastausprosenttiin.

Teoriatiedon hakuvaiheessa olen edelleen syventänyt tietämystäni musiikkikasvatuksesta, lapsen musiikillisesta kehitymisestä sekä musiikin positiivisista vaikutuksista oppimiseen. On ollut antoisaa perehtyä uusimpien tutkimusten tuloksiin musiikin ja musiikkikasvatuksen alueelta sekä tarkemmin valtakunnalliseen ja paikalliseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Tämä on selkiyttänyt käytännön työskentelyäni varhaiskasvatuksen opettajana.

Ammatti-identiteetti sekä asiantuntijuus muovautuvat ja laajenevat riippuen siitä missä kontekstissa asiantuntija toimii. Tämän opinnäytetyön tekeminen on vahvistanut ammatillista identiteettiäni varhaiskasvattajana. Toivon, että tulevaisuudessa saisin toimia työympäristöissä, joissa arvostetaan asiantuntijuutta sekä halutaan tukea henkilöstön asiantuntijuuden kasvua.

7.3 Tulosten tarkastelu

Varhaiskasvatussuunnitelmassa (2018) on kirjattu, että ilmaisumuotoihin tutustuttaessa merkityksellistä on lapsien riittävä ohjaus. Mitä tarkoitetaan riittävällä ohjauksella? Musiikin alue on hyvin laaja ja moniulotteinen. Musiikin lisäksi varhaiskasvatuksen opettajan tulee hallita monia muitakin oppimisen alueita. Kukaan ei voi hallita kaikkea. Varhaiskasvatuksen opettajan ei tarvitse olla musiikin maisteri tai muusikko toteuttaakseen suunnitelmassa kirjattua musiikkikasvatusta, mutta edellytys musiikin opettamiselle on mielestäni musiikin perusteiden osaaminen. Hallitessaan musiikin perusteet, on opettajalla aidosti mahdollisuus myös soveltaa niitä käytäntöön lasten kanssa musisoidessa. Useimmat lastenlaulut perustuvat muutaman soinnun harmonialle, selkeälle rytmikalle sekä melodialle, jonka lap-

set kykenevät laulamaan. Musiikin perusteiden hallinta (tieto ja taito) yhdessä pedagogisen osaamisen kanssa ovat mielestäni tie varhaisiän musiikkikasvatuksen käytännön toteuttamiseen suunnitelman vaatimalla tavalla.

Kysyttäessä jatko- tai täydennyskoulutusaiheita, jän pohtimaan, onko opettajilla riittävästi substanssia asian arvioimiseen. Opettajat toivoivat jatkokoulutusta osaluueella, jonka he jo tutkimuksen perusteella kokivat osaavansa sekä jota he käyttivät työssään eniten. Laulaminen on tärkeää, mutta kaikki musiikilliset työtavat, laulaminen, loruttelu, soittaminen, musiikin kuunteleminen sekä musiikin mukaan liikkuminen, tulisi sisällyttää jokaiseen musiikkipedagogisen oppimisen osaluueeseen. Musiikin varhaiskasvatuksen eri oppimateriaaleissa on runsaasti laulua ja instrumentaalimusiikkia sekä ohjeita ja vinkkejä musiikki- ja musiikkiliikuntatuokioiden järjestämiseksi. Opettajan on helppo materiaalin pohjalta varioida musiikkipedagogiikan käytännön toteuttamista, mikäli hänellä itsellään on siihen tarvittava tieto ja taito. Mielestäni musiikkikasvatuksen perusta on opettajan oman toiminnan kautta toteutuva lapsia osallistava tekeminen.

Musiikin ja musiikkikasvatuksen hyödyt on tuotu tutkimuksen teoriaosuudessa vahvasti esille. Lapsilla on oikeus monipuoliseen musiikkikasvatukseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteella. Lasten näkökulmasta on epäriilua, mikäli musiikin opettaminen tai musiikillisten kokemusten monipuolinen tuottaminen päiväkodissa on kiinni esim. opettajan harrastuneisuudesta (soittotaito), kun vaatimus on kirjattu opettajia velvoittavaan suunnitelmaan.

Tutkimuksessakin tuli ilmi, että useat opettajat käyttävät musiikkia kielenkehityksen tukemiseen. Tämä asia tulisi mielestäni nostaa varhaiskasvatuksessa esim. opettajien koulutuksen kautta yhdeksi keskeiseksi työvälineeksi. Tuore Helsingin yliopistossa tehty tutkimus osoittaa tarkoituksenmukaisen musiikkipedagogiikan edut tällä sektorilla. Tämän avulla yhteiskuntamme säästäisi huomattavasti esim. puheterapiaan käytettävissä kuluissa. Ja ennen kaikkea lapsi hyötyisi tästä.

Tutkimuksen tulokset antoivat viitteitä siitä, miten varhaiskasvatuksen opettajat käyttävät musiikkia työssään. Mikäli tutkimuksen vastausprosentti olisi ollut suurempi, olisi tutkimuksella ollut enemmän painoarvoa mietittäessä vaasalaisen var-

haiskasvatushenkilöstön osaamisen kehittämistä. Olisi todella mielenkiintoista tietää, miten tulos muuttuisi tai muuttuisiko, mikäli vastausten määrä olisi huomattavasti suurempi.

7.4 Ehdotuksia jatkotutkimukselle

Tutkimuksen edetessä kiinnostuin siitä, miten varhaiskasvatuksen opettajat toteuttavat käytännössä soittamista (sekä kehosoitteimien että fyysisten soittimien) kanssa. Mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe olisikin haastatella puolistrukturoidun kyselyn avulla opettajia siitä, miten he konkreettisesti toteuttavat musiikkikasvatusta soittamalla.

Kiinnostuin tutkimuksen tuloksia tarkastellessani myös siitä miten eri toimintoihin integroitua musiikkikasvatusta toteutetaan varhaiskasvatuksessa ja miten pedagogisesti tavoitteellista musiikkiliikuntaa toteutetaan päiväkodeissa. Aihetta olisi mielenkiintoista lähestyä havainnointitutkimuksen keinoin tai haastattelemalla varhaiskasvatuksen opettajia.

LÄHTEET

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.
- Huotilainen, M. 2013. Musiikin oppimisen erityisyys neurotieteen näkökulmasta, 97-110. Teoksessa Musiikkipedagogin käsikirja. Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Toim. Jordan-Kilkkilä, P., Kauppinen, E. & Korolainen-Viitasalo, E. Tampere. Opetushallitus.
- Huotilainen, M. 2019. Näin aivot oppivat. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Hyde, K., Lerch, J., Norton, A., Foregard, M., Winner, E., Evans, A.C. & Schlaug, G. 2009. Musical Training Shapes Structural Brain Development. *The Journal of Neuroscience* 29 (10) 3019-3025. Viitattu 24.1.2019. <http://www.jneurosci.org/content/29/10/3019.full>
- Kananen, J. 2011. Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Tampere. Juvenes print.
- Kivelä-Taskinen, E. 2008. Rytmikylvyn Pikku-kuplat. Espoo. Kultanuotti.
- Krokkfors, M. 2017. Laulaminen, 143-178. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa –käsikirja. Toim. Lindberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. Tallinna. Classicus Oy. Printall.
- L.13.7.2018/540. Varhaiskasvatuslaki. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 8.10.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Levitin, D.J. 2006. This is Your Brain on Music. The Science of a Human Obsession. Dutton Press: USA.
- Lindberg-Piiroinen & Alho 2017. Musiikin kuuntelu, 179-212. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa –käsikirja. Toim. Lindberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. Tallinna. Classicus Oy. Printall.
- Lindberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. 2017. Lapsi ja musiikki, 63-140. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa –käsikirja. Toim. Lindberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. Tallinna. Classicus Oy. Printall.
- Lindberg-Piiroinen, A., Ruokonen, I. & Pansu, L. 2017. Musiikkitoiminnan suunnittelu, 339-378. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa –käsikirja. Toim. Lindberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. Tallinna. Classicus Oy. Printall.
- Linnavalli, T. 2018. Music playschool enhances children`s linguistic skills. *Scientific reports* 8. Article number 8767.
- Lundell, M. 2018. Musiikin käyttö ja musiikilliset valmiudet varhaiskasvattajien työssä. Kvantitatiivinen tutkimus Helsingissä työskentelevistä varhaiskasvattajista. Maisterin tutkielma. Musiikkikasvatuksen aineryhmä. Sibelius-Akatemia.

Marjanen, K. 2009. Musiikkisuunnittelu varhaisiän musiikinopetuksen näkökulmasta, 385-405. Teoksessa Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Toim. Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. Vaasa. Ykköset-Offset Oy.

Paananen, P. 2009. Musiikillinen kyky, kehitysvaiheet ja yksilöllisyys, 139-155. Teoksessa Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Toim. Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. Vaasa. Ykköset-Offset Oy.

Ruokonen, I. 2017. Integraatio ja eheyttämien 305-316. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa –käsikirja. Toim. Lindberg-Piironen, A. & Ruokonen, I. Tallinna. Classicus Oy. Printall.

Seppänen, E., Lindberg-Piironen, A. & Tarvonen, L. 2017a. Soittaminen 213-273. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa –käsikirja. Toim. Lindberg-Piironen, A. & Ruokonen, I. Tallinna. Classicus Oy. Printall.

Seppänen, E., Lindberg-Piironen, A. & Tarvonen, L. 2017b. Musiikkiliikunta 273-304. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa –käsikirja. Toim. Lindberg-Piironen, A. & Ruokonen, I. Tallinna. Classicus Oy. Printall.

Still, J. (2011). Musikalisk lärandemiljö. Planerade musikaktiviteter med småbarn i daghem. Akademisk avhandling. Pedagogiska fakulteten. Åbo Akademi.

Tilastokeskus 2019. Tilastokoulu. Viitattu 19.5.2019 https://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?page_type=sisalto&course_id=tkoulu_tilaj&lesson_id=2&subject_id=3

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Helsinki 2013. Viitattu 17.1.2019. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Töttö, P. 2004. Syvällistä ja pinnallista. Teoria, empiria ja kausaalisuus sosiaalitutkimuksessa. Tampere. Vastapaino.

Valli, R. 2010. Kyselylomaketutkimus 102-125. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Toim. Aaltola, J. & Valli, R. PS-kustannus. Juva.

Valli, R. 2007. Mitä numerot kertovat? 184-197. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Toim. . Aaltola, J. & Valli, R. PS-kustannus. Juva.

Varhaiskasvatussuunnitelma 2017. Vaasan kaupunki. Viitattu 10.5.2019. https://www.vaasa.fi/sites/default/files/vaasan_kaupungin_varhaiskasvatussuunnitelma_01082017.pdf

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Määräys OPH-2791-2018. Opetushallitus. Tampere. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Vastamäki, J. 2010. Kyselylomaketutkimus: tutkimusasetelman ja mittareiden valinta 126-138. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Toim. Aaltola, J. & Valli, R. PS-kustannus. Juva.

LIITTEET

LIITE 1

Opintojaksokuvaukset oppilaitoksittain.

Helsingin yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta;

<https://courses.helsinki.fi/fi/educ7210>

Itä-Suomen yliopisto, soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto;

<https://weboodi.uef.fi/weboodi/opintjakstied.jsp?OpinKohd=57569593&haettuOpas=-1>

Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta;

<https://www.jyu.fi/ops/fi/edupsy/varhaiskasvatuksen-lastentarhanopettaja-kandidaattiohjelma#varhaiskasvatuksen-tehtaviin-ja-esiopetukseen-25814>

Oulun yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta;

<http://www.oulu.fi/sites/default/files/content/varhaiskasvatuksen%20suuntautumisvaihtoehto%202018-2018%20KK.pdf>

Tampereen yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta;

<https://www10.uta.fi/opus/opintoKokonaisuus.htm?rid=14431&lang=fi&uiLang=fi&lvv=2018>

Turun yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta;

<https://opus.peppi.utu.fi/fi/opintojakso/ROKL2910/11082>

Jyväskylän ammattikorkeakoulu, sosionomin tutkinto;

https://asio.jamk.fi/pls/asio/asio_rakenne_julkaisu.rakenne_osaamisalue?ckohj=SO&csuunt=99999&cvuosi=8S&caste=N&cark=2018-2019

Metropolia ammattikorkeakoulu, sosionomin tutkinto; [http://opinto-opas-](http://opinto-opas-ops.metropolia.fi/index.php/fi/88094/fi/70322/SXH18S1/1999/year/2018)

[ops.metropolia.fi/index.php/fi/88094/fi/70322/SXH18S1/1999/year/2018](http://opinto-opas-ops.metropolia.fi/index.php/fi/88094/fi/70322/SXH18S1/1999/year/2018)

Savonia ammattikorkeakoulu, sosionomin tutkinto;

<https://portal.savonia.fi/amk/fi/opiskelijalle/opetussuunnitelmat?yks=IS&krtid=1153&tab=6>

Seinäjoen ammattikorkeakoulu, sosionomin tutkinto; [https://opinto-](https://opinto-opas.seamk.fi/index.php/fi/21/fi/79/SOS18/year/2018)

[opas.seamk.fi/index.php/fi/21/fi/79/SOS18/year/2018](https://opinto-opas.seamk.fi/index.php/fi/21/fi/79/SOS18/year/2018)

Tampereen ammattikorkeakoulu, sosionomin tutkinto; [http://opinto-opas-](http://opinto-opas-ops.tamk.fi/index.php/fi/167/fi/49596/17SO/989/year/2018)

[ops.tamk.fi/index.php/fi/167/fi/49596/17SO/989/year/2018](http://opinto-opas-ops.tamk.fi/index.php/fi/167/fi/49596/17SO/989/year/2018)

Vaasan ammattikorkeakoulu, sosionomin tutkinto;

<http://www.puv.fi/fi/study/curricula/>

LIITE 2

Sähköinen saatekirje.

Tervehdys!

Opiskelen sosionomiksi Vaasan ammattikorkeakoulussa ja toteutan opinnäytetyöni yhteistyössä Vaasan kaupungin varhaiskasvatuksen kehittämispäällikkö Eija Haldinin kanssa.

Suomessa ja ulkomailla tehdyissä tutkimuksissa on havaittu aivojen kuulotoimintojen, kielellisten toimintojen ja tarkkaavaisuustoimintojen kehittyvän nopeammin sekä niillä lapsilla, jotka pääsevät osalliseksi musiikkipedagogisesti rakennettuun toimintaan, että niillä lapsilla, joiden arkeen musiikki kuuluu muulla tavalla: laululeikkien, iltalaulujen, lapsen oman lauleskelun ja tanssimisen muodossa. -Minna Huotilainen-

Kyselyn avulla kartoitamme varhaiskasvatuksen opettajien musiikin käyttöä ja musiikkiosaamista sekä täydennyskoulutus -tarpeita. Käytän kyselyn tuloksia opinnäytetyössäni ja ne huomioidaan mahdollisesti Vaasan kaupungin varhaiskasvatusosaston täydennyskoulutusta järjestettäessä.

Ystävällisenä pyyntönä esitän, että jakaisitte edelleen tämän kyselyn kaikille yksiköissänne tällä hetkellä varhaiskasvatuksen opettajan/lastentarhanopettajan työtehtävissä toimiville henkilöille.
Vastausaika 16.4.-26.4.2019.

<https://e-lomake.puv.fi/elomake/lomakkeet/7902/lomake.html>

Kiitos!

Heli Tirkkonen
sosionomi-opiskelija
e1500085@edu.vamk.fi
Vaasan ammattikorkeakoulu

Ohjaava opettaja:

Ahti Nyman
lehtori/ohjaava opettaja
ahti.nyman@vamk.fi
Vaasan ammattikorkeakoulu

LIITE 3

Kyselylomake.

Toteutus sähköisenä e-lomakkeena.

Kokemuksia musiikin käytöstä päiväkotiympäristössä

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 15.4.2019 0.05 ja päättyy 29.4.2019 21.00

Arvoisa Varhaiskasvatuksen Opettaja,

Opiskelen sosionomiksi Vaasan ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyötäni yhteistyössä Vaasan kaupungin varhaiskasvatusosaston kanssa.

Tällä kyselylomakkeella kerään Sinulta arvokasta tietoa musiikin käyttämisestä varhaiskasvatuksen opettajan työssä. Kerään myös ajatuksiasi musiikin täydennyskoulutukseen liittyen. Tähän kyselyyn vastataan anonyymisti. Käsittelemme kaikki vastaukset ehdottoman luottamuksellisesti.

Kyselyn tuloksia käytetään opinnäytetyössäni sekä tulokset huomioidaan mahdollisesti Vaasan kaupungin varhaiskasvatusosaston täydennyskoulutusta järjestettäessä. Tuhoan aineiston pysyvästi heti opinnäytetyöni valmistuttua. Opinnäytetyöni ohjaavana opettajana toimii Ahti Nyman.

Koulutus

kasvatustieteen kandidaatti

lastentarhanopettaja

sosionomi AMK

joku muu Mikä?

Varhaiskasvatusalue, jolla työskentelen

Itäinen (Alkula, Esikko, Huvikumpu, Kappelinmäki, Klemmtilä, Purola, Ristinummi, Taikametsä, Teeriniemi)

Keskusta (Inkerinpuisto, Pikku kasarmi, Punahilkka, Satamapuisto, Suvilahti, Tuuliniitty, Villitys)

Pohjoinen (Isolahti, Kapteeninkadun pk, Kotiranta, Länsimetsä, Malmöntalo, Metsäkallio, Paakari, Palosaari, Pukinkulma)

Vähäkyrö (Pikku onni, Tervajoki, Villin lännen pk)

Olen toiminut varhaiskasvatuksen opettajan/lastentarhanopettajan työssä

0-3 vuotta

3-6 vuotta

3-6 vuotta

6-9 vuotta

9-12 vuotta

12-15 vuotta

yli 15 vuotta

1. Mitä seuraavista musiikin osa-alueista käytät työskennellessäsi lasten kanssa?

Voit rastittaa kaikki haluamasi vaihtoehdot

a) Laulaminen ja soittaminen

- Laulan
- Laulatan lapsia
- Ohjaan laululeikkejä
- Käytän laulamista tilanteiden apuna (odottamistilanteissa, pukemisessa, vessakäynnillä, rauhoittumisessa jne.)
- Käytän sanarytmejä
- Käytän kehosoitimia (taputan, taputan eri kehonosiin, napsutan, tömistän jne.)
- Soitan itse perkussiosoitimia (eli lyömäsoitimia, kuten kapulat, rummut, marakassit, triangelit, kellopelit ja muut laattasoittimet jne.)
- Soitan ja soitatan lapsilla perkussiosoitimia
- Soitan pianoa / säestän pianolla
- Soitan kitaraa / säestän kitaralla
- Soitan / säestän jollain muulla soittimella

Milla?

b) Musiikin mukaan liikkuminen ja musiikin kuunteleminen

- Ohjaan musiikkiliikuntaa
- Tanssitan lapsia
- Kuuntelutan musiikkia (aktiivinen/keskittynyt kuuntelu, mielikuvien luominen, tunteiden käsittelyminen, tarinat)
- Käytän taustamusiikkia

c) Musiikin integroiminen muuhun toimintaan

- Käytän musiikkia apuna kielenkehityksen tukemisessa
- Käytän musiikkia inspiraation lähteenä taiteen tai muun toiminnan virittämiseksi tai niiden taustalla
- Toteutan musiikkimaalausta
- Toteutan ja / tai keksin musiikkisatuja
- Muuta, mitä?

2. Millaisena koet seuraavien musiikin osa-alueiden toteuttamisen työssäsi?

Asteikolla 1 (helppo) – 7 (vaikea)

Tässä kysymyksessä merkintä jokaiseen riviin on pakollinen, jotta voit tallentaa (= lähettää) vastauksesi.

	1	2	3	4	5	6	7
Laulaminen lasten kuullen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Laulaminen toisten aikuisten kuullen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lasten laulattaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Laululeikkien ohjaaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kehosoitinten käyttäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Perkussiosoitinten käyttäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pianolla säestäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kitaralla säestäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikkiliikunnan ohjaaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikin kuunteluttaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tanssittaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikin interoiminen muiden teemojen yhteyteen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikkisatujen toteuttaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3. Millaisena koet seuraavien musiikkikasvatuksen osa-alueiden toteuttamisen työssäsi (varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018)?

Asteikolla 1 (helppo) – 7 (vaikea)

Tässä kysymyksessä merkintä jokaiseen riviin on pakollinen, jotta voit tallentaa (= lähettää) vastauksesi.

	1	2	3	4	5	6	7
Musiikillisten kokemusten tuottaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsien ohjaaminen elämykselliseen musiikin kuuntelemiseen sekä ääniympäristön havainnoimiseen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsien ohjaaminen rytmikan peruselementtien (perussyke, sanarytmi) kokemisessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsien rohkaiseminen musiikin herättämien ajatusten ja tunteiden ilmaisussa (esim. kertoen, kuvallisesti ilmaisten, tanssien)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikin hahmottamisen (harmonia, äänen kesto, taso, sointiväri, dynamiikka) valmiuksien lisääminen leikinomaisin keinoin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteisöllisyyden kokeminen musiikin avulla (musiikin tekeminen yhdessä, esityksen harjoittelu, musiikin esittäminen tms.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. Jos päiväkodissasi järjestetään koulutusta musiikissa, miten arvotat seuraavat osa-alueet tarpeellisuuden mukaan?

Asteikolla 1 tarpeellista 2 melko tarpeellista 3 ei tarvetta

Tässä kysymyksessä merkintä jokaiseen riviin on pakollinen, jotta voit tallentaa (= lähettää) vastauksesi.

	1	2	3
Opetellaan musiikkia musisoimalla yhdessä	☐	☐	☐
Opetellaan kitarasäestyksen alkeet	☐	☐	☐
Opetellaan pianosäestyksen alkeet	☐	☐	☐
Opetellaan uusia lauluja (pedagoginen näkökulma)	☐	☐	☐
Opetellaan uusia laululeikkejä	☐	☐	☐
Opetellaan kehorytmien käyttöä	☐	☐	☐
Opetellaan perkussiosoitinten käyttöä ja soveltamista	☐	☐	☐
Opetellaan musiikin hahmottamista liikkeen ja tanssin kautta/avulla	☐	☐	☐
Opetellaan kuvionuottikirjoituksen soveltamista varhaiskasvatukseen (tähtää ryhmässä soittamiseen)	☐	☐	☐
Tutustutaan ohjatusti uusimpien lastenlaulukirjojen sisältöihin	☐	☐	☐
Käydään läpi musiikin merkitystä lapsuudessa tutkimuksen valossa	☐	☐	☐

Puuttuko listasta mielestäsi jotain tärkeää/tärkeitä osa-alueita? Mitä?

Osittainen tallennus

Tahdon tallentaa täyttämäni tiedot ja jatkaa myöhemmin linkistä, joka lähetetään antamaani osoitteeseen.

Sähköpostiosoite

Tietojen lähetyks

Tallenna

Tämä opinnäytetyö on luettavissa internetsivustolta Theseus – ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöt ja julkaisut verkossa syksyllä 2019.

Kiitos osallistumisesta!

Yhteistyöterveisin:

Heli Tirkkonen

e1500085@vamk.fi

sosionomi-opiskelija

Vaasan ammattikorkeakoulu

Ahti Nyman

ahti.nyman@vamk.fi

lehtori/ohjaava opettaja

Vaasan ammattikorkeakoulu

LIITE 4

Vaasan kaupungin varhaiskasvatusalueet: (keväällä 2019)

Itäinen alue: Alkulan, Esikon, Huvikummun, Kappelinmäen, Klemettilän, Purolan, Ristinummen, Takametsän ja Teeriniemen päiväkodit.

Keskustan alue: Inkeripuiston, Pikku kasarmin, Punahilkan, Satamapuiston, Suvilahden, Tuuliniityn ja Villityksen päiväkodit.

Pohjoinen alue: Isolahden, Länsimetsän, Malmöntalon, Metsäkallion, Paakaran, Palosaaren ja Pukinkulman päiväkodit.

Vähäkyrön alue: Pikku onnin, Tervajoen ja Villin lännen päiväkodit.